Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 20 (1670) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 15 МАЯ 1988 г. ЦАНА 20 зл.

БЕЛАВЕЖСКАЯ РАПСОДЫЯ. ФОТА У. ЗАВАДСКАГА.

Я ЗА БЕЛАРУСКІ ЗМЕСТ

Беларускія пісьменнікі не пішуць па-беларуску, а толькі на беларускай мове.

М. Багдановіч

Праўду горкую, як свой пратэст,
Перадаў калісьці Багдановіч.
Ваяваў за беларускі змест,
А не літары на беларускай мове.

Як жа актуальна гэта ў нас,
Родныя кранаем справы слаба.
Ў нашых вершах мёду шмат, прыкрас,
У сусветным бачымся маштабе.

Верш, сатканы з беларускіх слоў,
Родных спраў круг закранае вузкі.
Ў перакладзе на любую з моў
Гіне цалкам аўтар беларускі.

Нэ жывем у гушчы мы падзей,
Што праходзяць на вачах заўсёды,
Не жывем мы справамі людзей,
Мы ўжо адарваны ад народа.

Трэба нам да сэрца сёння ўзяць
Багдановіча Максіма словы:
Каб па-беларуску нам пісаць,
А не толькі каб на беларускай мове.

Віктар Швед

XXX БЕЛАВЕЖА

ІНТЭРВ'Ю ДАЕ ВІКТАР ШВЕД

У сувязі з набліжаючымся 30-годдзем „Белавежы", нашага літаратурнага аб'яднання, заснаванага ў чэрвені 1958 г., пачынаем цыкл інтэрв'ю з найбольш вядомымі „белавежцамі".

НЕ МАГУ НЕ ПІСАЦЬ...

— Віктар, ужо больш трыццаці гадоў будзе, як пішаш ты вершы. Лічы: праз усё сваё дарослае жыццё — і цяпер, будучы ўжо ў пенсійным узросце. Скажы, як ты думаеш: чаму гэта ты якраз пачаў пісаць? Адзін з Мора роднага ды цэлае ваколіцы, бо ж паняцце таленту ў тваіх думках, натуральна, з'явілася значна пазней.

— Пісаць вершы пачаў я спантанна яшчэ ў пятым класе даваеннай пачатковай школы. Пісаў на польскай мове, а таксама на мясцовым дыялекце. З беларускай літаратурнай моваю пазнаёміўся я ў савецкай дзесяцігодцы ў Орлі, адкуль у 1940 годзе быў накіраваны са спыткам сваіх вершаў на алімпіяду дзіцячай творчасці ў Бельску. У час жа акупацыі спрабаваў я пісаць па-руску. У пасляваенны перыяд, у беларускіх гімназіях у Гайнаўцы і ў Бельску, пісаў я свае творы на трох мовах: беларускай, польскай і рускай, што сведчыць аб яшчэ слабым тады маім самавызначэнні — хто я. У 1946 годзе выехаў у Варшаву, і там, па розных прычынах, заглухла мая паэтычная ліра на цэлых дзесяць гадоў.

— Усяляк думаюць і кажуць пра тваю паэтычную творчасць. Аднак, наогул, усе згодныя ў тым, што самая лепшая яе частка — гэта твае вершы для дзяцей. А што менавіта ты хочаш сказаць у сувязі з такімі ацэнкамі?

— Амаль ад пачатку пачаў я пісаць вершы для дзяцей. Некаторыя „белавежцы" сцвярджаюць, што я павінен канцэнтравацца на гэтай творчасці. Я не падзяляю гэтага.

Для дзяцей трэба пісаць вершы пагоднага характару, жартоўныя, вясёлыя. І такія я пішу. Нашы дзеці паспеюць яшчэ ў жыцці насумавацца. Гэта папершае. А па-другое, пішучы толькі для дзяцей, куды мне было б падзецца з той маёй настальгіяй, якая распірае мае грудзі, настальгіяй за адыходзячым у нябыт маім светам, а таксама з глыбокім пачуццём, што нараджаецца ў сэрцы?!

Я напісаў некалькі соцень вершаў для дзяцей. На словы пяцідзесяці з іх Эдуард Гойлік напісаў музыку. Гэтыя вершыпесні надрукаваны ў „Беларускім календары на 1970 год". На жаль, ніколі я не пачуў аніводнае з гэтых песняў, хоць настаўнікі запэўніваюць мяне, што яны цікавыя. А ў школьныя хрэстаматыі нязменна ўключаюць мае вершы для дарослых, а не для дзяцей. Толькі ў „Чытан-

(Працяг на стар. 5)

Дарагія чытачы, мае падарожныя рэпартажы: „Сібірскія балады" і „Амерыканскія былі" сустрэліся з прыхільнымі ацэнкамі з вашага боку. Зразумела, што такія ацэнкі заўсёды мілыя сэрцу аўтара. Здзівіла мяне, што нягледзячы на тое, што „Амерыканскія былі" публікаваў я ў 1982 годзе, у часе майго апошняга знаходжання ў. Амерыцы ў канцы 1987 года ўсё яшчэ многія сустрэтыя мною беларусы гаварылі аб іх як аб чымсьці актуальным. Сказанае мною адносіцца і да некалькіх аўстралійскіх беларусаў, якія напісалі мне аб гэтым на працягу апошніх месяцаў.

Усё гэта асмельвае мяне прадставіць на суд чытача новы публіцыстычны цыкл „Амерыка, якая ты?", які з'яўляецца вынікам апошняга падарожжа па ЗША, якое правёў я ад 11-га да 31-га кастрычніка 1987 года.

Стваразочы свае замалёўкі, я адкінуў усякую прадузятасць, варожасць, нядобразычлівасць і стараўся глядзець на амерыканскую рэчаіснасць вачыма чалавека, які прыехаў у чужую краіну з вучнёўскай мэтай: па меры магчымасцей як мага больш пазнаць, як найбольш прысвоіць і як найбольш вывучыць. Такім прынцыпам кіруюся незалежна ад таго, еду я на Захад ці на Усход. Смешаць мяне і гневаюць, між іншым, амерыканскія журналісты, якія, прыехаўшы ў Польшчу, пачынаюць паводзіць сябе як следчыя, адвакаты, пракуроры і суддзі ў адной асобе. Я стараўся пазбегнуць такой пастаноўкі і позы. Зрэшты, ужо сам загаловак цыкла „Амерыка, якая ты?" сведчыць аб тым, што ніякай катэгарычнасці ў маіх сцвярджэннях не будзе. У ніякім выпадку не выдаю сябе за вялікага эксперта ад амерыканскага жыцця. Проста дзялюся з чытачамі сваімі досыць павярхоўнымі назіраннямі, уражаннямі і рэмінісцэнцыямі. А ацэнка напісанага мною належыць да чытачоў. Зразумела, што будуць яны, як заўсёды, розныя. Некаторыя, мабыць, нядобразычлівыя і катэгарычныя.

Калі шэсць гадоў таму назад я пачаў друкаваць свае „Амерыканскія былі", Валкавыцкі паказаў мне вельмі злосны ліст, накіраваны супраць мяне, прысланы адным злосным карэспандэнтам, які ўсё ведае найлепш уключна з тым, чаго не ведае ўвогуле. Карэспандэнт лаяў мяне і крычаў, чаму гэта я дрэннае заўважыў у Амерыцы, але не пішу аб дрэнным у Польшчы.

Усё яшчэ некаторыя некампетэнтныя людзі не разумеюць, што журналіст не павінен пісаць аб усім. Я асмешыўся б, калі б пайшоў за дрэннай радай гэтага пана і, пішучы, скажам, аб развалінах раёна Нью-Йорка, званага Гарлемам, або аб брудных вуліцах, або аб жабрацтве, за кожным разам дадаваў, што ў нас таксама там і там выступаюць такія або яшчэ горшыя з'явы. Я гавару аб Амерыцы і кожнаму чытачу даю поўнае права праводзіць любыя параўнанні.

Заяўляю, што і ў цыкле „Амерыка, якая ты?", апрача адпаго адрэзка „Цэны", не буду праводзіць ніякіх параўнанняў і не буду шукаць у польскай рэчаіснасці падобныя ці зусім іншыя, чым амерыканскія, з'явы і факты. Маё заданне заключаецца ў тым, каб максімальна многа расказаць аб тым, што на месцы бачаць усе.

Пішучы свой цыкл, несумненна, пабойваўся я аднаго. Як я ўжо сказаў, мае веды аб ЗША пасля некалькітыднёвага знаходжання ў гэтай краіне досыць павярхоўныя. І зусім магчыма, што ў многіх месцах маіх рэпартажаў паявяцца няхай нават недакладнасці. Хачу загадзя перапрасіць усіх чытачоў за такія недахопы і памылкі. Знаходзячыся ў Амерыцы, не адчуваў я сябе ні героем, ні адкрывацелем, ні следчым, ні суддзёю ці пракурорам, а ўсяго толькі звычайным назіральнікам, які імкнуўся да ўсяго прыглядзецца, як мага больш запамятаць і пасля свае ўражанні перанесці на паперу. Стараўся я не ўжываць катэгарычных ацэнак, а тым болей фармуляваць абвінавачванняў. Калі можна мяне з кімнебудзь параўноўваць, дык хутчэй за ўсё з вучнем, які з крыху разуўленым ад здзіўлення ротам глядзеў на амерыканскі свет і стараўся зрабіць вывады. З другога боку, не паводзіў я сябе як бедны родзіч, які ад нявольніцкага захаплення багатым краем трацїць годнасць і ў сваім сервілізме зніжаецца да слюнявай лісліваецці і зняволенасці. Паездка ў ЗША была для мяне жыццёвай прыгодай, а цыкл „Амерыка, якая ты?" залічаю да прыгод журналісцкіх. Буду вельмі задаволены, калі прынамсі частка чытачоў, дзякуючы маім рэпартажам, даведаецца аб Амерыцы нешта новае, дагэтуль невядомае.

Алесь Барскі

ПЕРАД XI З'ЕЗДАМ БГКТ

ВАЛЯНЦІН СЕМЯНЮК

Селянін з вёскі Райкі, карэспандэнт „Нівы", вядомы грамадскі дзеяч у Бельскай гміне. З'яўляецца ён членам рэвізійнай камісіі гмінна-гарадскога саюза сялян і сельскагаспадарчых арганізацый, старшынёй грамадскай камісіі прымірэння, членам прэзідыума гміннай рады ПРОН і членам праўлення Бельскага аддзела БГКТ.

Дзейны чалавек не можа жыць толькі для сябе. Гэтак і Валянцін Семянюк, знаходзячыся ў кругу надзённых, складаных сялянскіх спраў уключаецца ў іх вырашэнне на карысць свайго беларускага асяроддзя. Ён імкнецца разбуджаць нацыянальныя пачуцці, узбагачаць іх і сваім прыкладам заахвочваць іншых да зацікаўлення беларускай спадчынай. Вось у гэтым і заключаецца прыгажосць чалавека, свядомага беларуса.

З прыемнасцю хочацца падкрэсліць той факт, што наш карэспандэнт, вылучаны сялянскімі гурткамі ў кандыдаты на гміннага раднага. Гэта сведчыць аб даверы да чалавека, аб яго пашане.

Валянцін Семянюк мае багаты жыццёвы, усебаковы вопыт. Да 1973 года працаваў ён на Бельскім ільнозаводзе і, калі пахіснулася яго здароўе, вярнуўся ў родную вёску. Заканаы ў вясковую прыгажосць, не цураецца цяжкай працы. Разам са сваёй працавітай жонкай Зінай гаспадарыць на 10 га зямельных угоддзяў. **(мх)**

ЯНКА РОШЧАНКА

Вучань класа III Б Беларускага ліцэя імя Браніслава Тарашкевіча з Бельска-Падляскага. Ён з'яўляецца старшынёю 160-асабовага гуртка БГКТ у сваёй школе. Настаўнікі характарызуюць яго як сур'ёзнага, саліднага маладога чалавека. Быў удзельнікам дэкламатарскага конкурсу БГКТ.

Паходзіць ён з Кляшчэль з настаўніцкай сям'і. Жыве ў вучнёўскай бурсе. Наладзіў сувязь з тэатральнай групай аддзела БГКТ „Парнас". Можна сказаць, ён ужо свядомы малады беларус.

Нядаўна быў ён суарганізатарам клуба маладых пры аддзеле БГКТ. Клуб маладых наладзіў ужо некалькі сустрэч, у якім удзельнічалі настаўнікі і старшыня аддзела БГКТ Васіль Ляшчынскі. Запланавана сустрэча з беларускім пісьменнікам Сакратам Яновічам. Сваімі сіламі маладыя падрыхтавалі некалькі дакладаў, адзін з іх аб Кастусю Каліноўскім — беларускім рэвалюцыянеры, кіраўніку паўстання 1863-64 гадоў на Беларусі і ў Літве.

— Збіраемся ў памяшканні аддзела, гутарым аб беларускіх справах, сустракаемся з цікавымі людзьмі, спяваем беларускія песні. Тэматыку беларусазнаўства хочам пашырыць гістарычнымі і этнаграфічнымі праблемамі. Думаем арганізоўваць беларускія дыскатэкі, бо гэта форма працы з моладдзю даволі ўчэпістая, ды неабходная. Хацелі б таксама навязаць кантакт з нейкім клубам з БССР, для якога беларускасць з'яўляецца найважнейшай справай, — сказаў Янка Рошчанка.

(мх)

КАНФЕРЭНЦЫЯ БЕЛЬСКАГА АДДЗЕЛА

Бельск з'яўляецца адным з важнейшых цэнтраў беларускасці на Беласточчыне. У Бельску існуе Беларускі ліцэй імя Браніслава Тарашкевіча, які залічваецца да аднаго з найлепшых у краіне па ўзроўню навучання. Яго навучэнцы ў справаздачна-выбарнай кампаніі БГКТ аказалі значную дапамогу ў абслузе вясковых гурткоў, якіх на Бельшчыне 30 і да якіх належаць 819 асоб.

Па-суседску з ліцэем — васьмікласная пачатковая школа № 3, у якой амаль 900 дзяцей навучаецца беларускай мове. У гэтых школах квітнее беларуская мастацкая самадзейнасць.

Бельскія „Васілёчкі" — заслужаны калектыў, які ўжо амаль чвэрць стагоддзя расслаўляе беларускую песню.

Тут у Бельску існуе беларускі аматарскі тэатральны калектыў „Парнас", які мае на сваім рахунку немалыя дасягненні. Тут таксама надаўна стварыўся клуб маладых. Моладзь раз у тыдзень на сваіх сходах у памяшканні аддзела БГКТ праводзіць дыскусіі на цікавыя тэмы, звязаныя ў асноўным з беларускасцю, арганізуе лекцыі, аўтарскія сустрэчы з „белавежцамі", чытае цікавыя матэрыялы, спявае.

Ад двух год Бельск стаўся арганізатарам фінальных школьных конкурсаў — песеннага, тэатральнага і дэкламатарскага, а Сяргей Лукашук — галоўная арганізатарская асоба за ўсіх беларускіх конкурсах.

Аб гэтых важных справах гаварыў у сваім выступленні старшыня Бельскага аддзела БГКТ Васіль Ляшчынскі на справаздачна-выбарнай канферэнцыі, якая адбылася 17 красавіка.

Паказваючы ролю аддзела ў асяроддзі, ён сказаў: „Наш аддзел стаўся канструктарам плана культурнага развіцця горада і гміны. Ён удзельнічае таксама ў арганізаванні святкавання Дзён Бельска і атрымоўвае адзін дзень на прадстаўленне сваіх дасягненняў у беларускім аматарскім руху".

Затым Васіль Ляшчынскі звярнуў увагу на тое, што дырэктары пачатковых школ не выкарыстоўваюць установак Міністэрства асветы адносна ства-

(Працяг на стар. 4)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

БАС ПАВЕДАМЛЯЕ

14 красавіка адбыўся ўстаноўчы сход незалежнай арганізацыі Беларускае аб'яднанне студэнтаў (у варшаўскім асяроддзі). На сходзе быў зачытаны праект статута арганізацыі, ужо пракансультаваны юрыстам. Новы статут гэты ў значнай меры абапіраецца на папярэдні, з 1981 г. Змены ў ім зроблены ў адпаведнасці з сучаснымі прававымі патрабаваннямі рэгістрацыі і дзейнасці таварыстваў, а таксама ў адпаведнасці з характарам арганізацыі.

Аб'яднанне будзе гуртаваць студэнтаў-беларусаў, а таксама і студэнтаў-палякаў ды студэнтаў іншых нацыянальнасцей. Аб'яднанне будзе мець права прымаць у свае рады таксама выпускнікоў вышэйшых навучальных устаноў ды навуковых супрацоўнікаў. Устаноўчы камітэт БАСа выступіць з пісьмом у органы самакіравання і ў рэктараты тых вышэйшых навучальных устаноў, у якіх найбольш членаў аб'яднання. Перш за ўсё — у самім Варшаўскім універсітэце ды яго Філіі ў Беластоку, і ў Беластоцкай палітэхніцы.

17-га красавіка падобны сход меў месца ў Беластоку. Члены Устаноўчага камітэта БАСа Ю. Ляшчынскі і М. Ваўранюк інфармавалі тутэйшых студэнтаў пра стан спраў арганізацыі, праекты яе статута і пісем у ВНУ. У беластоцкіх умовах студэнцкае самакіраванне не праяўляе такой маральнай волі, як варшаўскае студэнцкае асяроддзе.

22-га красавіка на пасяджэнні Устаноўчага камітэта БАСа былі абмеркаваны і прыняты праекты статута і спомненых пісем. У пасяджэнні прынялі ўдзел шматлікія члены-заснавальнікі БАСа. Неўзабаве будзе накіравана фармальная просьба да ўладаў горада Варшавы наконт рэгістрацыі аб'яднання. Варшава будзе сядзібаю БАСа.

Пра далейшы стан спраў кожны зацікаўлены імі зможа даведацца ў Варшаўскім універсітэце, вул. Кракаўскае Прадмесце 26, у канцылярыі студэнцкага самакіравання. Да 22-га красавіка Беларускае аб'яднанне студэнтаў налічвала сто дваццаць членаў-заснавальнікаў. У шмат разоў больш, чым патрэбна паводле законаў аб рэгістрацыі новай грамадскай арганізацыі.

Ю. Л.

ПА ДАРОГАХ ПАДЛЯШША

Пачаўся час рэйдаў і вандровак. Студэнты і вучні выходзяць на вядомыя і менш вядомыя дарогі Беласточчыны, каб спазнаваць яе прыгажосць, сённяшняе і мінулае.

Пашчасцілася мне пабываць на рэйдзе „Надбужанская зямля", першым увогуле гэтай вясной. Арганізавалі яго актывісты Украінскага таварыства з Любліна і Чаромхі. А праходзіў 15 і 16 красавіка па ваколіцах Чаромхі і Кляшчэляў.

Была цудоўная пагода і прыгажосць зямлі здавалася мне незвычайнай — Волька Тэрахоўская, Полаўцы, Бярэзішчы, Мядзвежыкі, Рагачы і ўрэшце Дашы — вёскі, праз якія мы вандравалі.

Спазнаў я не толькі той куток нашай зямлі, але пазнаў таксама цікавых людзей. Мне як беларусу вельмі цікава і карысна было спаткацца з украінцамі з Любліна, Пярэмышля, а таксама з вучнямі ўкраінскіх класаў ліцэя ў Гурове Ілавецкім (Альштынскае ваяводства). На рэйд прыехала адтуль пяць асоб. Сяб-

(Працяг на стар. 6)

„ПАМОСЦЕ"

У 1986 годзе быў заснаваны ў Варшаве дыскусійны клуб „Памосце", які знайшоў сабе прытулак у Доме культуры „За Жалезнай брамай". Яго мэта — папулярызацыя ведаў пра гісторыю і культуру Беларусі, Літвы, Украіны. Першыя дыспуты ў клубе былі прысвечаны ўкраінскай тэматыцы. Неяк ад вясны мінулага года прыйшла чарга і на беларускую тэматыку (мы пісалі пра сустрэчу, напрыклад, з Сакратам Яновічам). Цяпер жа клуб „Памосце" змяніў сваю сядзібу, прыняты ён у памяшканне варшаўскага клуба Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

На дыскусійныя сустрэчы прыходзяць палякі, беларусы і іншыя. Зацікаўленне немалое, Польшча як бы паўторна адкрывае для сябе Беларусь, Украіну, Літву. У новых гістарычных абставінах.

Пануе настрой узаемаразумення і павагі. Дыскусіі маюць нетыповы характар, праходзяць на ноце поўнай шчырасці, без гульні ў нейкую дыпламатыю. Гаворыцца: наконт фактаў джэнтэльмены не спрачаюцца, гаворка разгараецца вакол іх разумення, поглядаў на іх. Так адразгоўвае моладзь нядаўнія часы недагаворак і маніпулянцтва гісторыяй, гістарычнымі ведамі.

Мы, маладыя беларусы, шмат вучымся ад сваіх польскіх сяброў, асабліва культуры дыскусіі. Мала мець рацыю, трэба яшчэ ўмець пераканаўча выказаць яе, аргументавана, а не крыкам. Трэба ўмець прызнаць чужую рацыю, нават калі яна і прыкрая нам, але абгрунтаваная ў наш адрас.

Сустрэчы ў „Памосце" адбываюцца ў кожную другую сераду месяца, вядома, вечарамі. Усіх запрашаем!

Прысутны

ТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК БЕЛАРУСКАГА СТУДЭНТА

1. **Мул** — гледзячы з біялагічнага пункту, мул гэта скрыжаванне каня з аслом. Сіла каня і вынослівасць асла. Як большасць такіх мешанцаў, мул не можа мець патомства, ён імпатэнт. У студэнцкім жаргоне абазначае адну з магчымых разнавіднасцей баскетбаліста. Гэта самая вышэйшая ступень па колькасці атрымоўвання чарговых паражэнняў у адносінах з дзяўчатамі. Таму і не кожны можа мець гонар называцца мулам.

2. **„Болек"** — чарговае месца ў Варшаве, якое карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод беларускіх студэнтаў. Прабыванне ў гэтым месцы захапляе прыезджых на „гастролі". Адзначаецца яно высокай культурай спажывання жыццятворчых напіткаў, якія патрапяць астудзіць найбольш гарачыя галовы ў дыскусіях пра беларускія цяжкія справы.

3. **Трэфны фацэт** — слова, якое робіць у апошні час вялікую кар'еру ў нашым дзявочым асяроддзі. Гэта студэнт, але не абавязкова, не здольны выказаць сваіх пачуццяў да каханай, а калі яму нат і ўдасца, то ўжо даказаць сваёй мужнасці ён не здольны.

4. **„Тэрэ-фэрэ"** — асоба жаночага полу, якая захапляе і потым не дазваляе спакойна праводзіць ночы шматлікім баскетбалістам. На жаль, многія юнакі пасля спробы „розыгрышу матчу", на доўгі час адыйшлі ў адстаўку ў веснавых спаборніцтвах.

5. **Дынаміка** — жыццятворчая сіла, патрэбная многім з баскетбалістаў. Паводле навуковых выказванняў вядомага літаратара Сакрата Яновіча для „Дынамікі" найлепшым з'яўляецца чыпер, якому недзе пад 35. Ну што ж, маючы такі аўтарытэт на ўвазе, чакаем дастойнага веку. Sempora templum.

СЯБРЫНА

ВАЛЯ

РАЗМОВА З ВАЛЯНЦІНАЙ БУРАЙ

Міра: Валя, у цябе выдатны талент да пісання на маёй расклекатанай машынцы. Скінь з яе кошку, ужо зноў замурзалася фарбай, усоды лапы пхае.

Валя: Відаць, цікава ёй. Мне хочацца навучыцца пісаць, хаця б на машынцы. Люблю сама чытаць, у апошні час ужо соты раз чытаю „Старую басню"... Еля, давай пойдзем у кіно ў нядзелю. А можа прынесці вам касету відэа? Да вашага тэлевізара можна падключыць відэа?

М.: Адам казаў, што да „антарэса" можна падключыць, толькі вобраз будзе чорна-белы. Ведаеш, добрую касету можна паглядзець, прынясі. Люблю глядзець фільмы...

В.: Люблю глядзець і ў неба, асабліва ў вёсцы. У нас у Луплянцы Старой, так як усюды, мала маладых, паразʼязджаліся. Крама толькі ёсць, скляповая маладая, але таксама ад нас выедзе. Ёсць 2-3 „маладзёжаў" такіх, што ўсё п'янымі ходзяць. У мяне ёсць сястра, вучыцца ў „адзякоўцы", даязджае ў Беласток, маме — 58 год.

М.: А ты дзе працуеш?

В.: Лабаранткай у Беластоку. Прапанавалі мне працу ў клубе (думаю, што нарэшце яго адкрыюць!), але пакуль што дзесьці працаваць мушу. Не ведаю, ці мне, аднак, аплоціцца працаваць у такім клубе. Прыдзе гэтых трох п'яніц, і не выпрэш. Каб які брат быў, то памог бы. У нас у вёсцы ёсць двух хлопцаў, якія стараюцца, каб адкрыць клуб, ездзяць. Але я ўжо ў Беластоку працую.

М.: У такім выпадку, хто зоймецца клубам?

В.: Можа мая мама, на паўштаце. Будзе экстра клубовая. Яна калісьці працавала 5 год, зрабіла памылку ў рахунках на 60 злотых. Гэтых двух хлопцаў ездзяць да гміны, стараюцца. Зала ёсць, стаіць. Не так даўно арганізаваліся дыскатэкі, можна было карыстацца залай, але сапраўднага клуба ў нас не было. Мала хлопцаў, і слабыя...

Еля: Слаба кормленыя?

В.: Чаму? Ёсць у мяне пару калегаў, файных. Адзін, Клекс, мае ісці вучыцца на бацюшку. Славік у арміі. Андрэй працуе і вучыцца, і Весё вучыцца. А рэшта? Такія растрэпаныя ходзяць.

М.: А які хлапец самы-самы?

В.: Ну: не думала... Разумны, і каб нябрыдкі. Але розум — найважнейшы. Люблю пазнаваць новых, цікавых людзей. Калі нехта захоча напісаць мне (на адрас рэдакцыі), ахвотна адпішу, сустрэнемся сярод сваіх, на сябрыне.

М.: Не забудзь пра пятніцу! Прыйдзіце з Еляй а 18 гадзіне ў Беларускі клуб!

Міра Лукша

НАША ПОШТА

Зіне Баранчук з Беластока. Наколькі мы добра зразумелі Ваша не зусім яснае пісьмо, дык Вы супроць багаслужбаў ды пропаведзяў на беларускай мове... Што ж, Ваша воля. Кожны мае права мець сваю думку, ацэнку. Мы тут не супроць Вас. Але супроць таго, каб глуміць дамаганні часткі беларусаў, якія хочуць маліцца на сваёй роднай мове. Хрыстова навука ўзнікла ж на арамейскай мове. Перакладалі яе пасля на грэцкую і лацінскую мовы, а потым і на іншыя — славянскую, затым на старарускую і г.д. Дык чаму ж не можа быць і па-беларуску?

У канцы свайго ліста Вы адкрыта пішаце, што хоць і лічыце сябе асобай беларускай нацыянальнасці, аднак Вам гэта мова не падабаецца, не любіце Вы яе. І просіце ў нас прабачэння за гэта. Ну, гэтага мы Вам прабачыць не можам. Ніхто Вам не прабачыць пагарды да свайго!

Мікола Шэляговіч, Мінск. Вы даслалі нам машынапісную копію „Таинства и откровения нашей речи“. Гэты тэкст, як відаць з яго зместу, складзены кімсьці іншым і датычыць індаеўрапейскіх каранёў палескай гаворкі. Рэч сцісла навуковая, непрыдатная ў папулярную газету, і мы зразумелі, што вы — звычайна — вырашылі трохі асвяціць нас у моўных праблемах Палесся. За асвету дзякуем, а публікаваць не будзем.

(ся)

Больш за сорак гадоў прайшло ад заканчэння вайны, але забыць яе немагчыма. Да сёння невядомыя лёсы многіх людзей, якіх паглынула ваенная завіруха. Напісаў нам ветэран Вялікай Айчыннай вайны **А. Д. Файнберг з Днепрапятроўска.** Шукае ён вестак пра ваенную чыгуначную брыгаду, якая ў 1941 годзе, напярэдадні вайны, будавала чыгунку з Пружан у Белавежу.

Піша ён: „У першы дзень вайны (22 чэрвеня 1941 г. — рэд.) вайсковыя чыгуначнікі выехалі са станцыі Белавежа ў бок Гайнаўкі. На досвітку 23 чэрвеня эшалон трапіў у засаду нямецкага дэсанта і амаль усе воіны загінулі. А было іх каля 1000 чалавек. Мабыць, мясцовыя жыхары пахавалі астанкі загінуўшых салдат у брацкай магіле“.

Аўтар ліста хоча даведацца, каля якой станцыі гэта здарылася. Ён таксама прагне наведаць тое месца, ушанаваць памяць загінуўшых.

За дапамогай звяртаемся да чытачоў. Інфармацыі просім дасылаць у рэдакцыю або беспасрэдна А. Д. Файнбергу, Украинская ССР, 320020 Днепропетровск, пр-т Карла Маркса 93, Дом Союзов, почт. отд. 20. (л)

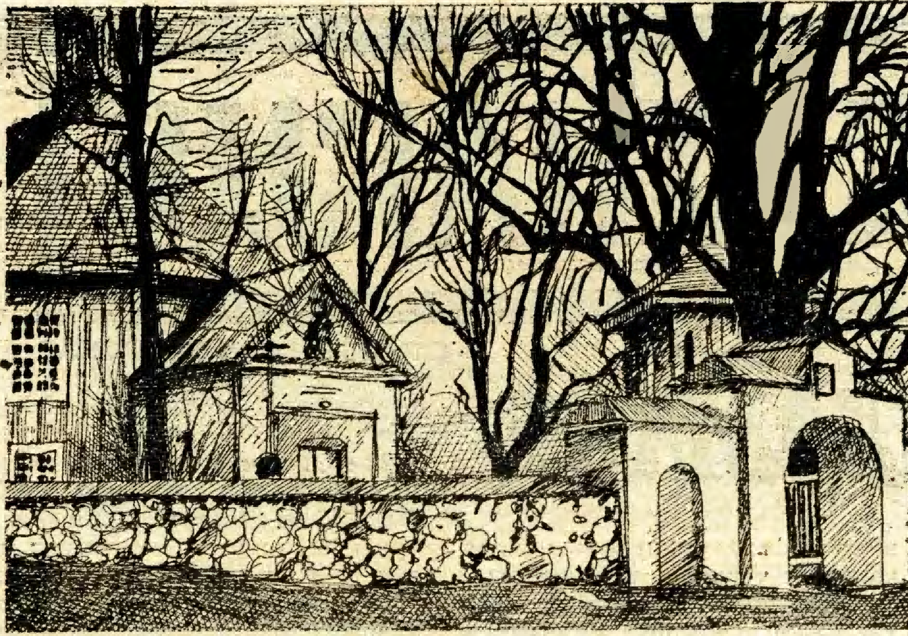

Свойскія малюнкі

Царква ў Пасынках.
Мал. У. Петрука

ПРАЙШЛО 1000 ГАДОЎ

Прадаўжаем гутарку з настаяцелем Рыбалаўскага прыхода а. Рыгорам Сасною

XIII — І ПАЛОВА XVI СТАГОДДЗЯЎ

„Ніва“: Як прадстаўлялася сітуацыя праваслаўя на нашых землях да уніі?

Р. С.: Хрысціянства на Беларусь ішло ад усходу і было гэта хрысціянства праваслаўнае. У XIII ст. аднак назіраем напор лацінскага абраду. Старабеларуская культура занятых Літоўскім княствам беларускіх земляў была вельмі высокая. Імпанавала неасвечаным ліцвінам. Старабеларуская мова сталася дзяржаўнай мовай Вялікага княства Літоўскага, на ёй пісаліся ўсе дакументы (гл. напр. „Літоўскую метрыку“). Праваслаўе ў Вялікім княстве Літоўскім мела ўсе падставы, каб стацца дзяржаўнай рэлігіяй. Так аднак не сталася. Дайшло да дзяржаўнай уніі Літвы з Польшчай (1385) і Ягайла (які паводле даследчыкаў быў найперш ахрышчаны ў праваслаўным абрадзе з імем Якуб — яго маці Юльянія была княжнай Тверскай, Вітаўт меў праваслаўнае імя Аляксандр) выдаў загад ахрысціць літоўцаў у лацінскім каталіцкім абрадзе. Гэты факт змяніў сітуацыю праваслаўя ва ўсім Вялікім княстве Літоўскім. Ягайла, хрысцячы Літву, даў літоўскім баярам такія самыя правы і прывілеі, якія мела польская шляхта, але не дапусціў да іх праваслаўнага баярства. Праваслаўныя князі не маглі быцьураднікамі, не маглі засядаць у вялікакняжацкай радзе. Ягайла, стаўшы каралём Польшчы, забараніў будаваць новыя цэрквы і ладзіць старыя. Вось як пачалося. Праваслаўныя цэрквы пры Ягелонах на беларускіх і ўкраінскіх землях Вялікага княства Літоўскага, далучаных да Польшчы, не мелі права на свабодную дзейнасць, не мелі юрыдычнай апекі, прывілеяў, якімі багата карыстаўся каталіцкі касцёл.

Такім вось спосабам пануючыя і каталіцкае духавенства стараліся спыніць развіццё праваслаўя, а ўсімі сіламі падтрымлівалі слабенькі на нашых землях у той час каталіцызм. Такая сітуацыя з часам спакусіла праваслаўных князёў і баярства. Нават такія беларускія княжацкія сем'і, якія спачатку трымаліся праваслаўя, пачалі адыходзіць ад яго, напр. Сангушкі, Сапегі, Патоцкія, Хадкевічы, Вісняведкія і іншыя. У іх перамог уласны інтарэс. Яны імкнуліся зраўнацца з польскімі і літоўскімі князямі і пачалі прымаць каталіцызм. Больш устойлівым аказаўся народ. Каб да яго дайсці, трэба было шукаць іншых спосабаў. Але аб гэтым у наступным адрэзку. Яшчэ некалькі слоў аб найдаўнейшай структуры праваслаўнай царквы на нашых землях.

Спачатку была адна для ўсіх мітраполія — у Кіеве. Запіс з XIII ст. называе прыналежныя ёй 19 епархій, між іншым, архіепіскапства полацкае, епіскапствы — тураўскае (тут нашы продкі), смаленскае, уладзімірскае.

Ад паловы XIII ст. паўднёвую Русь пастаянна пустошылі татары. Таму кіеўскія мітрапаліты ўсё часцей прабывалі на поўначы — ва Уладзіміры, дзе вырас новы дзяржаўны і рэлігійны цэнтр. Мітрапаліты аднак у далейшым захоўвалі званне „кіеўскіх і ўсяе Русі“. Перанос сядзібы мітрапалітаў стаў прычынай некаторага адрывання паўднёвых і заходніх рускіх земляў ад рэлігійнага цэнтра. Мясцовыя князі пачалі гэты факт выкарыстоўваць з мэтай умацавання сваіх палітычных інтарэсаў — — пачалі старацца ствараць уласныя мітраполіі. На поўдні (на ўкраінскіх землях) такім чынам узнікла Галіцкая мітраполія, а на паўночным захадзе — Літоўская ў Вільні, трэці праваслаўны мітрапалічны цэнтр. На пачатку XIV ст. маем тры праваслаўныя мітраполіі: Кіеўскую (вялікарускую), фактычна Уладзімірскую, а пазней Маскоўскую, Галіцкую — з сядзібай у Наваградку і Літоўскую — у Вільні. Рашэннем Наваградскага сінода ў 1415 г. Галіцкую мітраполію далучылі да Літоўскай як епархію.

Ад 1458 г. да канца XVI ст. у Вялікім княстве Літоўскім, якое ахоплівала беларускія і ўкраінскія землі, існавала асобная праваслаўная мітраполія. (вв)

(Працяг са стар. 2)

КАНФЕРЭНЦЫЯ БЕЛЬСКАГА АДДЗЕЛА

рэння прадметных гурткоў зацікаўлення беларускай мовай, якія нароўні з іншымі прадметнымі гурткамі могуць існаваць ва ўсіх школах і там можна знаёміць дзяцей з усімі беларускімі справамі, з культурай і гісторыяй, займацца мастацкай беларускай самадзейнасцю.

Паінфармаваўшы дэлегатаў канферэнцыі аб святкаванні гадавін: 68-ай — з дня ўтварэння БССР, 95-ай — з дня нараджэння БранІслава Тарашкевіча і 105-ай — Янкі Купалы, старшыня аддзела паказаў вялікае заангажаванне ў будову Беларускага музея ў Гайнаўцы. З гэтай мэтай вядзецца продаж „цаглінак“ на бацькоўскіх сходах у ліцэі і школе № 3 і на мерапрыемствах у Доме культуры, а на балях арганізуюцца „цаглінкавыя вальсы“.

У справаздачы сябра Ляшчынскі з непакоем гаварыў аб вясковых гуртках БГКТ, з якіх адплывае моладзь, выязджае ў горад, а ў гуртках астаюцца старыя людзі, якіх цяжка да чаго-небудзь актывізаваць.

У дыскусіі Васіль Слюўка звярнуў увагу на недастатковую і скупую інфармацыю ў „Ніве“ і Беластоцкім радыё аб дзейнасці Бельскага аддзела БГКТ. Паводле яго, другой вельмі важнай справай з'яўляецца замена памяшкання аддзела на больш прасторнае.

Янка Мордань закрануў пытанне выбару найлепшых людзей на дэлегатаў XI з'езда БГКТ, які з'яўляецца найвышэйшай уладай Беларускага таварыства.

Андрэй Гаўрылюк дамагаўся, каб як найхутчэй забралі ў Гайнаўку экспанаты, якімі ён запоўніў сені сваёй хаты.

Намеснік старшыні ГП БГКТ Янка Зенюк прысвяціў сваё выступленне патрэбе як мага шырэйшага супрацоўніцтва з мясцовымі арганізацыямі. Ён таксама ад імя Прэзідыума ГП даў высокую ацэнку дзейнасці Бельскага аддзела і яго актыву.

Дэлегаты выбралі новае праўленне аддзела ў ліку 21 чалавека і рэвізійную камісію з 3 асоб. Пасяджэнне праўлення аддзела выбрала прэзідыум у складзе: Васіль Ляшчынскі — старшыня, Тамара Русачык — намеснік старшыні, Анна Бжазоўская — сакратар, Анна Дэм'янюк — скарбнік, Янка Мордань, Аляксей Карпюк і Сяргей Лукашук — члены.

Рэвізійная камісія выбрала старшынёю Паўла Лемеша.

Прадстаўляць Бельскі аддзел на XI з'ездзе БГКТ будуць: Васіль Ляшчынскі, Аляксей Карпюк, Сяргей Лукашук, Вера Рышчук, Тамара Русачык, Раман Ефімюк, Ірэна Таранта, Вячаслаў Рышчук, Альжбета Бэзюк, Дарыюш Фіёнік, Янка Мордань, Валянцін Семянюк, Янка Рошчанка, Павел Лемеш, Уладзімір Гліва, Яраслаў Іванюк і Юрка Манаховіч.

Вёў канферэнцыю Аляксей Карпюк, распачалася яна выступленнямі самадзейнікаў з Беларускага ліцэя.

Міхась Хмялеўскі

ХРОНІКА

19 красавіка пасяджэнне гарадскога праўлення БГКТ у Беластоку прысвечана было вылучэнню кандыдатаў на радных гарадской рады нарадовай. Намеснік старшыні ГП Янка Зенюк расказаў аб зменах у выбарнай ардынацыі. Затым Міхась Хмялеўскі, якога Прэзідыум ГП запрапанаваў у гарадскую выбарную калегію, паінфармаваў аб яе працы і абавязках.

Члены праўлення вылучылі ў кандыдаты на радных наступных прадстаўнікоў: Валянціну Ласкевіч, старшыню аддзела, і яе намеснікаў — Кастуся Масальскага і Тамару Цыунчык.

*

З задавальненнем інфармуем чытачоў, што наш беларускі пісьменнік, актывіст аддзела і ГП БГКТ Сакрат Яновіч, які з'яўляецца членам Кансультацыйнага канвента пры старшыні Ваяводскай рады нарадовай у Беластоку, гэтым самым форумам вылучаны ў кандыдаты на раднага Ваяводскай рады нарадовай.

*

Пярвічная партыйная арганізацыя пры ГП БГКТ 21 красавіка на сваім сходзе вылучыла ў кандыдаты на радных: у ваяводскую раду — Аляксандра Іваноўскага — сакратара Галоўнага праўлення і Віктара Рудчыка — журналіста „Нівы", сакратара гэтай жа партыйнай арганізацыі, у гарадскую раду — Уладзіслава Петрука, мастака „Нівы".

*

24 красавіка ў вёсцы Дабрывада з удзелам намесніка старшыні ГП Кастуся Майсені і члена Прэзідыума ГП БГКТ Анатоля Мартыновіча адбыўся справаздачна-выбарны сход гуртка БГКТ. У склад новага праўлення ўвайшлі: Міхась Зіневіч — старшыня, Паўліна Саўчук — сакратар, Анна Сахарчук — скарбнік, Васіль Якубоўскі, Мікалай Карпюк і Марыя Смык — члены. Старшынёю рэвізійнай камісіі выбрана Варвара Ліпінская.

Усе прысутныя з вялікім зацікаўленнем выслухалі канцэрт школьнага вакальна-інструментальнага калектыву з Пашкоўшчыны, мастацкім кіраўніком якога з'яўляецца настаўнік Юры Жменька.

У гэты ж самы дзень з удзелам прадстаўнікоў ГП адбыўся справаздачна-выбарны сход гуртка БГКТ у Сухавольцах, у Кляшчэлеўскай гміне. Там у выніку выбараў у праўленне ўвайшлі: Сяргей Галёнка — старшыня, Васіль Сахарчук — сакратар, Іван Зялінка — скарбнік, Васіль Шклярук і Рыгор Рэпка — члены. Старшыня рэвізійнай камісіі — Павел Нігярэвіч. Сход закончыўся канцэртам школьнага калектыву з Пашкоўшчыны.

(мх)

СПРАВАЗДАЧНА-ВЫБАРНЫ СХОД ГУРТКА БГКТ У ГДАНЬСКУ

6 сакавіка 1988 года адбыўся справаздачна-выбарны сход членаў гуртка БГКТ у Гданьску.

Старшыня гуртка Анна Іванюк прачытала справаздачу аб дзейнасці гуртка ў гадах 1984-1988. Члены, якія прынялі ўдзел у дыскусіі, гаварылі аб навучанні беларускай мовы і захаванні нацыянальнай свядомасці.

У выніку выбараў у склад праўлення гуртка ўвайшлі: Міхась Куптэль — старшыня, Анна Іванюк — намеснік старшыні, Галена Глаголўская — сакратар, Анна Гаданьчук — скарбнік, Ірэнеуш Лаўрэшук, Надзея Аўласюк і Янка Дудзіч — члены. На сходзе былі выбраны дэлегаты на з'езд БГКТ: Міхась Куптэль і Анна Іванюк.

На заканчэнне сходу выступіў з канцэртам калектыў „Жаваранкі".

Галена Глагоўская

НЕ МАГУ НЕ ПІСАЦЬ...

(Працяг са стар. 1)

цы" для беларускіх дапаўняльных школаў, што выпусціла выдавецтва „Беларуская школа" ў Злучаных Штатах Паўночнае Амерыкі ў 1968 годзе, убачыў я аж дванаццаць маіх вершаў для дзяцей.

Праверў я каля тысячы аўтарскіх сустрэч у нашых школах на Беласточчыне за ўсе гэтыя гады. І хоць у апошнія два гады я ўжо не выступаю — толькі адзін раз школьнікі ў пісьмах да „Зоркі" выказалі жаданне сустрэцца са мною. Так што ў сваёй аптымістычнай творчасці для дзяцей мала знаходжу аптымізму для сябе асабіста.

— Творчасць — гэта таксама чытанне іншых пісьменнікаў. Хто не чытае паэтаў, той не паэт. Паэзія якіх паэтаў асабліва засела ў тваёй памяці і душы?

— Доўгі час знаходзіўся я пад уплывам паэзіі Купалы, Коласа, Багдановіча, Танка. Заўсёды сачу за творчасцю сучасных польскіх паэтаў. А ў сувязі з тым, што ў Польшчы вельмі цяжка даступіцца да мінскіх выдавецкіх навінак, я зрабіў адзінамагчымае: падпісаўся на беларускія літаратурныя часопісы. Каб сяктак не патрацідь кантактаў з бягучым момантам нашай нацыянальнай літаратуры.

— Пішаш па-беларуску. Значыць, беларускі з цябе паэт. Пішаш найперш для беларусаў, а ўжо пасля для цэлага свету. Гісторыя ж так пакіравала беларусамі ды іхным лёсам, што— як трапна заўважае мінская „Літаратура і Мастацтва" — мала хто цяпер дае рады і мае ахвоту чытаць на роднай мове. Гэта відаць і ў нас: ніхто са знаёмых мне інтэлігентаў — акрамя Юркі Туронка і Юркі Латышонка — не пагадаваў сваіх дзяцей на беларусаў. І нават у нашых вёсках усё радзей чую я, каб дарослыя гаварылі да сваіх малых па-свойму, па-беларуску. А цябе, як аднаго з творцаў беларускай культурнасці, не можа не даводзіць такое да прыступаў роспачы. Роспачы ў нейкім сэнсе і ад непатрэбна пражытага жыцця цэлага як быццам...

—Як ніхто з „белавежцаў", апублікаваў я дзесяткі вершаў, прысвечаных роднай мове, роднаму народу і малой айчыне сваёй — Беласточчыне. На жаль, гэтая мая патрыятычная лірыка не знаходзіць грамадскага водгуку. Як кажуць: што гарохам аб сцяну! Узнікае пытанне: а ці варта далей пісаць? Адказваю: варта! Зрэшты, я ўжо ў такім стане, што не магу не пісаць. І калі б нават не было ўжо дзе друкавацца — буду пісаць, няхай сабе толькі „ў стол". Пасля перадам усё тое ў нейкі архіў. Прыкладна, дасканалы беларускі паэт Алесь Гарун (Прушынскі) не публікаваўся амаль праз паўвеку, і таму рэдка хто чуў пра гэтага беларускага веліканa. Але вось у сотую гадавіну яганых нарадзінаў — дзякуючы савецкай „перастройке" — адшукалі ў архівах яго творы, выдалі „Матчын дар".

У горшым выпадку лічу, што некалі і маю скромную творчасць нехта здыме з архіўнае паліцы, атрэпле з яе пыл і напіша: жыў калісьці такі Швед, што пісаў беларускія вершы. Дарэчы, сама „Ніва" змясціла ажно дзвесце пяцьдзесят маіх твораў толькі на працягу апошніх чатырох гадоў. Тыя ж чатыры гады таму назад склаў я два паэтычныя зборнікі: „Вяртанні" — для дарослых і „Вясёлка" — для дзяцей. Дазвол на іх друкаванне, урэшце-рэшт, ёсць. Але няма за што выдаваць іх, грошай дзеля гэтага няма ў БГКТ. Не кажучы пра нейкі ганарар за гэтую маю літаратурную **працу**. А гэта ж недарэчнасць і крыўда! Гавару тут за ўсіх нашых „белавежцаў", бо яны як быццам каля разбітага карыта ў вядомай байцы пра дзеда і бабу...

Інтэрв'ю ўзяў

Сакрат Яновіч

З рэпарцёрскіх запісак

СЛАВА РОДУ СЕРАДАЎ

Хачу сёння расказаць пра род **Серадаў з Новай Волі**, якая знаходзіцца ў Міхалоўскай гміне. Цяпер у гэтай вёсцы жывуць тры сям'і Серадаў: сям'я **Яна Серады**, званага Белым, сям'я яго малодшага роднага брата — **Мікалая Серады**, званага Чорным, ды сям'я іх сваякоў і суседзяў — **Юліі** і **Сцяпана Серадаў**, адзінока жывучых сястры і брата, якія па прычыне сваёй маладосці яшчэ не дачакаліся вясковых мянушак.

Пытаў я ў іх: ці ведаюць пра слаўнае мінулае свайго роду? У адказ яны згодна і бездапаможна пацiскалі плячыма, а магістр-заолаг Юлія Серада — найбольш адукаваная сярод сучасных нававолеўскіх Серадаў — спасылалася яшчэ на нейкага **Георгія Сераду**, які, мабыць, праславіўся ў час першай сусветнай вайны, але сканаў ад тыфу ў нямецкай няволі. Далей іх сямейная памяць ужо не сягала. Ніхто ж не састаўляў радаслоўную сялянскіх сем'яў.

Так яно было і з родам нававолеўскіх Серадаў. Першы вядомы прадстаўнік гэтай сялянскай сям'і выплыў на паверхню мужыцкай масы ў 1846 годзе. Быў гэта **Рыгор Серада**. *„Человек, понимающий вещи по взгляду выше его сословия..."* Так яго ахарактарызаваў паліцэйскі ўраднік, які займаўся дасследаваннем справы правадыра сялянскага бунту ў вёсцы Новая Воля Беластоцкага ўезда Гродзенскай вобласці.

*

Усё гэта пачалося раней, недзе ў першых гадах пасля напалеонаўскіх войнаў. Прыгонныя сяляне ўжо тады спадзяваліся нейкай адмены свайго невыноснага, быдлячага лёсу. Даходзіла да адчайных бунтаў. Беларускі гісторык М. М. Улашчык у кніжцы *„Предпосылки крестьянской реформы 1861 года в Литве и Западной Белоруссии"*, між іншым, адзначае (стар. 443): *„...У 1815 годзе адмовіліся выконваць паншчыну сяляне вёскі Новая Воля, прыналежаўшай Радзівілу, Беластоцкі ўезд..."*

Хто быў тады пачынальнікам гэтай сялянскай змовы, у дакументах і ў кніжцы М.М. Улашчыка не ўказваецца. Пастаць Рыгора Серады паяўляецца 30 гадоў пазней, калі і ў Гродзенскую губерню дакаціліся трывожныя слухі аб крывавай расправе галіцыйскіх мужыкоў над сваімі панамі. Іншы савецкі гісторык І. Ігнатовіч („Борьба крестьян за освобождение", Ленінград 1924 г., с. 14) падае, што па Гродзенскай губерні разносіліся слыхі, быццам бы шляхту будуць забіваць, а адзін мужык з Беластоцкага ўезда дык і проста пайшоў да свайго святара, каб той пасвяціў яму нож, бо *„настаў час разлічыцца з панамі"*. Даследчыкі, на жаль, не называюць вёску, з якой выводзіўся гэты мужык. Вядома затое, што буйнейшае хваляванне сялян мела месца летам 1846 года ў Новай Волі. Ад маланкі загарэўся дом. Гэтае здарэнне сяляне палічылі знакам Божым. У вёсцы паявілася тады паліцыя, каб высняць справу. Паліцыя патрабавала ад сялян, каб яны далі прысягу на вернасць сваім панам і дзяржаве. Сяляне адмовіліся ад прысягі. За прыкладам мужыкоў з Новай Волі пайшлі іх суседзі навакольных вёсак. Гэта быў ужо яўны бунт.

(Працяг на стар. 6)

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА КОНКУРСАЎ...

КАБ НЕ БЫЛО ПАГІБЕЛІ

Дваццаць першага лютага адбыўся ў гайнаўскім Доме культуры „Гурнік" конкурс „Беларуская песня '88". Вось да гэтай справы хачу я вярнуцца.

Найперш мушу сказаць, што ў арганізацыі конкурсу наглядаўся хаос. Спалучылі фактычна два конкурсы: беларускай песні і савецкай песні. Урэшце-рэшт магло б так быць, калі б у першую чаргу пусцілі адны песні, а пасля другія. Так не зрабілі, усё адбывалася ў неверагоднай мешаніне. Ніхто не быў у стане арыентавацца, дзе конкурс савецкай песні, а дзе беларускай...

І правілы конкурсу няясныя. Гаворыцца ў іх пра фальклорныя песні і пра апрацаваныя. Што гэта значыць — апрацаваныя?

Пасля выступлення калектываў і іх класіфікацыі, узнікла нездаволенасць тым, што журы прызнала месцы ды ўзнагароды музычна-вакальным, пакідаючы па-за сваёй увагаю вакальныя. Думаю, што вакальныя калектывы пакрыўдзілі. Калектыў без інструментальнага суправаджэння больш рызыкуе сваімі недахопамі, яго, проста, лепей чуваць, чым калектывы пры акампаніяменце т.зв. моцнага ўдару, які настолькі моцны, што і слоў песні не дачуеш... Прытым, у суправаджэнні аркестра лягчэй спяваць, утрымаць танацыю, рытм. Чыста вакальныя калектывы застаюцца без шанцаў, а так не павінна быць. Гэта вельмі кепска!

Так апрацаваныя правілы конкурсу зневахвочваюць удзельнікаў-вакалістаў да далейшай дзейнасці.

Іншая справа — гэта тэхнічная абслуга конкурсу. Як вядома, не ўсе калектывы маюць магчымасць выступаць ля мікрафонаў. Таму не маюць яны паняцця, як мікрафон дзейнічае, як блізка ці далёка трэба знаходзіцца ад яго. Тэхнічных праблемаў тут, зрэшты, значна больш. Таму трэба, каб да пачатку конкурсу такія калектывы азнаёміліся з функцыянаваннем мікрафонаў, правялі рэпетыцыі, выпрабавалі. Каб прызвычаіліся да гэтых мікрафонаў.

Пачуццё справядлівасці падказвае, каб усім даць роўныя шанцы ў конкурсе. Дапамагчы з гукаваю тэхнікай. Інструментальна-вакальныя калектывы трактаваць інакш, чым вакальныя, якія можна параўнаць з пехацінцамі, ідучымі ў атаку на танкі... Вынік — разня і бяссэнсавая пагібель. Будзе пагібель і беларускаму спявацкаму руху, калі пакінем яго ў сітуацыі тых пехацінцаў...

Выходзіць, што гайнаўскі конкурс не дапамагае беларускаму культурнаму руху, а славянскі балаган на ім апускае ўсю справу да дна.

Аляксандр Харкевіч, Ляшукі.

(Праця на стар. 7)

„БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ '88". *Жаночы калектыў з Арэшкава заняў II месца ў катэгорыі аўтэнтычнай фальклорнай песні.* **Фота С. Грынявіцкага.**

(Працяг са стар. 3)

ПА ДАРОГАХ ПАДЛЯШША

ры з Гурова вельмі зацікаўлены былі Беласточчынай, яе культурай, гісторыяй і беларусамі ўвогуле. Многа часу праходзіла на гутарках з імі. Трэба сказаць, што маладыя ўкраінцы з Гурова, хаця жывуць далёка ад сваёй сапраўднай Радзімы — лэмкаўшчыны, Хэлмшчыны, захоўваюць сваю нацыянальную годнасць, зберагаюць сваю родную мову і культуру.

Вучні з Гурова не хочуць зачыняцца толькі ў сваім асяроддзі. Жадаюць яны кантактаў з іншымі нацыянальнымі меншасцямі, перш за ўсё беларусамі. Прабавалі нядаўна навязаць кантакт з белліцэем у Бельску, але па прычынах, ад іх незалежных, гэта не ўдалося.

Дык мо цяпер, пасля гэтага рэйду, настане лепшы час для ўзаемакантактаў нашых дзвюх нацыяў.

Вучні з Гурова і, мусіць, многія ўкраінцы з Польшчы так мала ведаюць пра беларусаў Беласточчыны. Некаторыя сябры з Гурова дзіваваліся на рэйдзе, чаму я і мой сябра Вадзім не гаворым па-літоўску, а на славянскай мове...

Мікола Сахарэвіч, Бельск

НЯМА ЦУДАЎ У МІХАЛОВЕ

Па вуліцы Беластоцкай у напрамку да цагельні кладуць у Міхалове тратуар, аж да могілак. Вельмі добра! Міхалоўская гміна, мусіць, прымае ўдзел у конкурсе нейкім... Добра было б яшчэ, каб міхалоўскія адказны на крытыку ў „Ніве" былі гэтак жа акуратныя. Трынаццатага снежня змясціла „Ніва" маю занатоўку „Пiвашнікі запаскудзяць Міхалова". На гэта адпісалі тутэйшыя начальнікі, што ў Міхалове поўны парадак. Але гэта няпраўда, парадку няма. І нічога рамонту крамы таксама не праводзяць. І страх глядзець, што робіцца ў міхалоўскім парку: бруднота, смецце, і што хочаш убачыш тама, ка!

Начальству, відаць, здаецца, што калі напісаць пра чысціню, дык будзе чыста... Яны вераць у цуды! Калі б такія бывалі, дык не трэба было б нічога рабіць, усё адным гаварэннем парабілася б. **Дзядзька Захар**

СЛАВА РОДУ СЕРАДАЎ

(Працяг са стар. 5)

Паліцэйскія даведаліся, што хтосьці перакана́ў прыгонных мужыкоў, быццам добры цар-бацюшка ўжо даўным-даўно вызваліў іх ад паншчыны ды і ад усялякіх абавязкаў у карысць паноў. Толькі шляхта, ураднікі і духавенства, змовіўшыся разам, затаілі гэта, каб надалей трымаць сялян у рабстве і галечы. Хто згодзіцца даць прысягу, той і навек-вечна застанецца ў няволі, а хто адмовіцца ад прысягі, той ад 1847 года стане свабодным чалавекам. І таму нававалеўскія мужыкі ды сяляне з іншых вёсак добрасумленна надалей адраблялі паншчыну, але прысягаць на вернасць панам упарта адмаўляліся. Рух гэты, пачаты летам 1846 года ў Новай Волі, хутка ахапіў некалькі тысяч сялян. М. М. Улашчык адзначае:

„Праваднiком сялянскага руху быў селянін Рыгор Серада..."

У верасні 1846 года яго арыштавалі. Адыходзячы з вёскі, Р. Серада загадаў сваім аднавяскоўцам, каб яны не выконвалі паншчыны і надалей не згаджаліся прысягаць. І сяляне з Новай Волі, сапраўды, перасталі хадзіць на панскае поле. У вёсцы паявіўся земскі суд. Пачалося масавае біццё мужыкоў. Пад пагрозай паліцэйскіх нагаек сяляне пайшлі адрабляць паншчыну, але прысягаць панам надалей адмаўляліся. Упартасці сялян не зламалі таксама масавыя арышты. Беластоцкі паліцэйскі ўраднік пісаў: *„Упартасць сялян у выкананні прысягі праўзыходзіць усялякае ўяўленне".* Было тады арыштавана 38 жыхароў Новай Волі. Бунт, аднак, прадаўжаўся. Для яго ўціхамірання паслалі ў вёску аж чатыры роты салдат. Доўга яшчэ енкі катаваных мужыкоў і плач жанчын запаўнялі тады даволі ўжо вялікую вёску, якая ў 1846 годзе налічвала 98 сялянскіх двароў.

*

Цяпер у Новай Волі 150 нумараваных хат. Усе тры сям'і Серадаў жывуць па-суседску, на канцы вёскі, з правага боку шашы, якая вядзе ў Ялоўку. Усе тры хаты дбайна ашаляваныя і прыгожа памаляваныя, на панадворку захаваны прыкладны парадак.

Найстарэйшы з цяперашніх

Мікалай Серада на ўласным ... олі. Ён першы ў Новай Волі набыў легкавы аўтамабіль.

II

У той дзень, калі немцы прывезлі Федзьку, каб паказваў, я быў у Барысаўцы. Федзька паказаў на Кастусёву хату, але не сказаў немцам, як Кастусь называецца, і не сказаў, што сястрою ў яго Вера. Немцы моцна білі Кастуся.

...Сашка пачуваўся віноватым. Ён са сваім шваграм Міхалам Кічкайлам, які перабраўся да іх жыць са спаленага немцамі Новага Масева, далі партызанам скрынку гранатаў. Ён мог уцячы, бо як немцы ў вёску, дык Сашка бягом за клуню, ад якое хвайняк зусім блізота. Маці крыкнула: „Сашка, вярніся!" Пракрычала: „Вярніся, чуеш, бо кепска будзе!" Потым маці мучыла сумленне, што завярнула яна Сашку на смерць. А ў Боўтрыках быў забіты Уладзік, і Лёніка Болтрыка забілі немцы ў лесе, што за Альхоўкаю. У Бандарах была яшчэ адна трагедыя, у сям'і другіх Міруцёў. Сын быў солтысам у акупацыю. У іх партызаны забралі парсюка, трэба было заявіць у жандармерыю, каб немцы не падумалі, што самі аддалі таго парсюка партызанам. Але яны гэтага не зрабілі. Другога парсюка Міруці закалолі, а тады забаронена было калоць сабе. Калолі яны парсюка ў іншай вёсцы, на хутарах, і схавалі мяса на сваім хутары. Немцы даведаліся пра гэта і прымусілі Міруцёў, каб яны паказалі ім, дзе схавалі мяса. Міруці думалі, што ўблудзілі немцаў. Што немцы падумаюць, што партызаны не ўзялі ў іх парсюка і што яны, Міруці, якраз сабе закалолі, а мяса схавалі... Такая была ў іх камбінацыя, з якое нічога не выйшла. Немцы застрэлілі бацьку, сына солтыса і меншага хлопца, а пасля сказалі, каб солтыс прыслаў і мацерку на пастарунак. І яе застрэлілі. А пасля яшчэ наказалі, каб падсолтыс прывёз ім і тую дзяўчыну, што засталася, але яе дзве бабы ноччу завезлі да сваякоў, далёка, на якіх пятнаццаць кіламетраў. Яна і цяпер жыве.

З нашых вёсак найбольш бывалі партызаны ў Рудні, але неяк шчасліва. З тае хаты, у якой партызаны рабілі музыкі, гаспадара, Рыгаровіча Кольку немцы былі забралі ў Белавеж, каб павесіць. Рыгаровічу ў час рэвалюцыі ўсюды давялося быць, і ў чырвоных і ў белых. Людзі сведчылі, што ён хадзіў з белымі, і гэта яго выратавала. Можа быць, меў ён і дакумент які ад тых белых... Рыгаровіча не павесілі, хоць, пэўна, духі з яго выбілі. Усёй Рудні пагражала вялікая небяспека. Я ўжо пісаў, што мая жонка была перш замужам у Рудні. Сястра яе мужыка пайшла замуж у Пянькі, узяў яе Аляксандр Лаўранюк, ён з жонкаю гэтаю чамусьці жыў у Рудні, у цесця. Тады моладзь бралі на работы ў Нямеччыну, і малазямельных і беззямельных з сем'ямі. Узялі і Лаўранюка з жонкаю і з дваіма малымі. Лаўранюк быў патрыёт. Пакінуў жонку з дзецьмі ў Нямеччыне, а сам адтуль уцёк ды далучыўся да партызанаў.

Адзін раз цяперашняя мая жонка позна варочалася з поля і, убачыўшы сядзеўшых у бярэзніку партызанаў, не ведала, што тамака з імі і Аляксандр Лаўранюк. Яна хутка пабегла дахаты, хоць яны і клікалі яе. Увечары Аляксандр з партызанамі прыйшоў да іх, да цесця і швагроў. Цёшча запаліла над сталом лучыну і частавала зяця і яго сябрукоў з вінтоўкамі. Аляксандр адкапаў свой аўтамат з патронамі, і ўсе яны пайшлі ў лес. З таго часу часта яны прыходзілі за ўсім, чаго ім трэба было. Ім ставілі малако ў банках, партызаны бралі іх і адносілі назад, ужо выпітыя. Мылі партызанам бялізну. З хаты цесця адправілі аднаго партызана за лінію фронту. Жонка казала, што гэты партызан быў, здаецца, з Семяноўкі... Было небяспечна, калі партызаны прывялі параненага савецкага лётчыка, і ў іх ён хаваўся тры дні. Яму штоночы рабілі ў хаце перавязку. Бабы пераадзелі яго ў кужальную бялізну. Лётчык быў высокі, чарнявы. Як стаў папраўляцца, то забралі яго ў партызанскую зямлянку. Той партызан, якога адправілі былі за фронт, не вярнуўся.

Людзі ў Рудні ўсё пра тое ведалі, але ніхто нікога не падкусіў немцам. Аляксандр са сваімі партызанамі прычакалі вызвалення. Далучыліся яны да Савецкае Арміі і, ідучы цераз Рудню, зайшлі ў тую хату, дзе яны мелі прытулак. Жанчын не было ў хаце, тады камандзір адшукаў іх у полі, дзе рвалі яны грэчку. Ён, вядома, хацеў даць ім „справку" (даведку), каб пасля маглі яны атрымаць узнагароду за тое, што так моцна дапамагалі партызанам, нягледзячы на страшную небяспеку. Але Параска падзякавала камандзіру за гэта, „справкі" не прыняла. Сказала: „Камандзерку дарагі, добра, што ўсе мы выжылі, дзякаваць Богу!" І сказала нявесцы, каб не брала тае даведкі. Яны баяліся ўсяе гэтай вайны, усякіх папераў, бо ліха яго ведае, чым усё яшчэ павернецца...

Хведар Хлябіч

(Працяг са стар. 6)

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА КОНКУРСАЎ...

Мае парады спевакам

З нагоды канцэртаў „Беларускай песні" ў Беластоцкай філармоніі, хачу сказаць, што мне прыйшліся даспадобы спевакі ў прыгожых строях, з сапраўды нацыянальным выглядам. Гарманічна, без бльтаніны стыляў і касцюмаў. Прыемна было глядзець. І праграму канцэртаў рэалізавалі спраўна, без ніякага балагану. Добра кампанаваліся канферанс'е ў выкананні Валі Ласкевіч з Беластока і Мікалая Бушко з Гайнаўкі.

Некаторыя салісты занадта паддаюцца гіпнозу глядзельнай залі, публікі. Няма аніякае патрэбы, спяваючы перад мікрафонам, натужваць свой голас ажно да фартысіма, даволі лёгкага фортэ. А так — аж у вушах коле ад дэцыбелаў!

Такія канцэрты трэба папярэджваць нейкай арацыяй, прамовай кагосьці з нашых дзеячаў. Звычайна гэтага не робяць. Але гэта толькі звычайна. А тут — незвычайнае: сабраліся беларусы, рэдка збіраюцца яны такою тысячнай масаю, дык трэба сказаць ім патрыятычнае слова. Не буду ўжо тлумачыць, чаму. Мільён разоў мы гэта паспелі сабе сказаць на старонках „Нівы". У гэты раз выступіў Алесь Барщчэўскі, старшыня ГП БГКТ. Выступіў і госць з Гародні, кампазітар Аляксандр Шыдлоўскі, які прыехаў з „Лявонамі". Апладысменцілі „Лявонам", што мала столь філармоніі не абвалілася!

Ну, і на заканчэнне — песня „Люблю наш край". Вельмі мне падабаецца, што ад некаторага часу публіка слухае гэтую песню стоячы, як гімн. Гэтай традыцыі далі пачатак нашы кахаленькія студэнты. Малайчыны!

Кастусь Сідаровіч,
Беласток.

У гэтых хатах жывуць сем'і нававолеўскіх Серадаў.

Серадаў, Ян, 1924 года нараджэння, ужо на пенсіі. Пакарыстаўся правам ветэрана.

— Ён аж да Берліна дайшоў! — з гордасцю адзначае ягоная жонка, цётка Валянціна. Жывуць яны разам ад 1949 года.

— Даводзілася пачынаць ад нічога, — кажа Ян Серада. — У вайну, найперш у 1941 годзе, а затым паўторна — у 1944 годзе, Новая Воля была цалкам спалена. З падзелу бацькоўскай гаспадаркі дасталася мне чацвярцінка зямлі. Астаткова дайшоў я да 17-гектаровай гаспадаркі. Сын, аднак, адмовіўся ад зямлі. Працуе ён ва „Ухвытах" і дамоў толькі зрэдку наведваецца...

Мікалая Сераду (ён з 1929 года нараджэння) знайшоў я на полі за вёскай. Рассяваў ён хімічнае ўгнаенне, рыхтаваў зямлю пад пасевы ярыны. Спяшаўся.

— Няма ў мяне часу і ахвоты на гутарку з вамі! — адказаў мне па шчырасці і, завёўшы свой трактар, пакінуў за сабою хмару раскіданых угнаенняў і пяску. Але я ведаў ужо, што Мікалай Серада — адзін з лепшых зараз гаспадароў у Новай Волі. Здаўна спецыялізуецца ён у гадоўлі свіней. Яго жонка, таксама Валянціна, сказала мне, што гадуе кожны год не менш пяці свінаматак і прадае дзяржаве нейкіх 60 штук пародзістых парасят, прызначаных для расплоду. Гэты напрамак болей аплоцiцца, чым гадаванне мясных свіней.

Мікалай Серада, здаецца, быў першым сярод нававолеўскіх сялян, што купілі сабе легкавы аўтамабіль. Хацеў гэтым заахвоціць сына да гаспадаркі. Сын, аднак, падаўся ў „Імшар", дзе здабываюць торф, і працуе там шафёрам ды хваліць сабе гэтую працу.

Найбольш цікавіла мяне, аднак, знаёмства з Юліяй і Сцяпанам Серадамі. Юлія закончыла заатэхнічнае аддзяленне Альштынскай сельскагаспадарчай акадэміі. Яе брат Сцяпан — выпускнік Сельскагаспадарчага тэхнікума ў Дайлідах. Іх маці заўчасна памерла, а бацька паслаўся ў іншай жанчыны. Юлія працуе ў Беластоцкім ВОПР (Ваяводскі асяродак сельскагаспадарчага прагрэсу) і ад імя гэтай установы займаецца сельскагаспадарчымі парадамі на тэрыторыі Міхалоўскай гміны. На гаспадарцы застаўся фактычна адзін Сцяпан Серада. За ім 25 гадоў жыцця і 20 га зямлі. Ці не замнога на адны, хаця і поўнасцю механізаваныя рукі?

— Гэта мая прафесія, — сцвярджае малады гаспадар. — І хацелася б, каб яна давала мне аснову для паўнавартаснага жыцця, для рэалізацыі маіх мар і намаганняў. Пакуль што заманлівай перспектывы для маладых гаспадароў я, на жаль, не бачу. Не стану гаварыць вам ужо аб некарысных суадносінах цэн, але прывяду іншы прыклад. У маі мінулага года здарылася няшчасце, перабіў я сабе нагу. Цэлае лета ў гіпсе. А тут і сенакос, і жніво, і жывіна ў хлявах. Усяго гэтага не пашлеш на „хваробовае". Хаця і ракам ды трэба лезці, бо ў памочнікі нават і за самыя высокія грошы ніхто не захоча наняцца. Астаткова атрымаў я 30 тысяч злотых „хваробавага" і кампенсацыі (адшкадаванне) за цэлы час маёй хваробы. Быццам насмех... А не скажу вам, колькі плачу я адной толькі страхоўкі з маёй гаспадаркі...

Гэта брат іх прадзеда, Георгій Серада, праславіўся ў першую сусветную вайну.

— Яго партрэт доўгі час вісеў у нашай хаце, — кажа Юлія. — Пазней закінулі мы яго недзе на гару. Калі хочаце, дык пашукаю...

Было ўжо позна. Абое яны спяшаліся ўпраўляцца на панадворку. А я, развітваючыся, падумаў: можа гэта ў асобе Сцяпана Серады адродзіцца ўпарты і бунтарскі дух таго ж Рыгора Серады і наперакор усялякім перашкодам менавіта ён, Сцяпан Серада, будзе прадаўжаць у Новай Волі славу свайго роду?

Віктар Рудчык
Фота аўтара

НІНА АМЕЛЬЯНЮК
ГУТАРКІ АБ МОВЕ

II. ХАРАКТАРЫСТЫКА БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ МОВЫ.

3. Паўночна-ўсходні дыялект беларускай мовы.

„Тэрыторыя паўночна-ўсходніх гаворак, акрэсленых крайнім, ашмянска-мінска-гомельскім, пучком ізаглос, прыблізна адпавядае тэрыторыі летапісных полацкіх і часткі смаленскіх крывічоў, а на паўднёвым усходзе — заходняй часткі радзімічаў (...)

Пры параўнанні сучаснай карты БССР з картай рассялення ўсходнеславянскіх плямёнаў IX-XI ст.ст. тэрыторыя палачан прыблізна акрэсліваецца наступнымі сучаснымі населенымі пунктамі: Расоны—Глыбокае—Вілейка—Івянец—Заслаўль — каля Смалявіч—Барысава — на поўдзень ад Крупак — да Друцi — па Друці (на ўзроўні Барысава) да Магілёва — Шклова — каля Оршы — на поўдзень ад Лезна. На захад ад гэтай лініі адзначана тэрыторыя змешаных літоўска-палачанскіх пасяленняў, на ўсходзе — смаленскіх крывічоў, на поўдні — дрыгавічоў, на паўднёвым усходзе — радзімічаў. Тэрыторыя радзімічаў (...) акрэсліваецца прыблізна наступнай лініяй: Мсціслаўль — на поўдзень каля Чавусаў і Быхава — да Друці, далей па Дняпру — на Буда-Кашалёва і Уваравічы — на поўдзень ад Гомеля, далей у межах РСФСР".[1]) Крывічы былі вялікай этнічнай усходнеславянскай групай. Яны займалі тэрыторыю лясной чаласы ва ўсходняй Еўропе: ад Верхняга Панямоння на захадзе да Кастромскага Паволжа на ўсходзе і ад Пскоўскага возера на поўначы да вярхоўляў Сожа на поўдні.

Змешванню патомкаў смаленска-полацкіх крывічоў і радзімічаў спрыялі войны і каланізацыйныя перамяшчэнні насельніцтва. У канцы XI — пачатку XII ст. Полацк змагаўся са Смаленскам. Полацкая зямля даволі блізка даходзіла да Смаленска. Некаторыя гарады (Друцк, Копысь) пераходзілі з рук у рукі. Смаленскае княства ў той час захоплівала землі былых радзімічаў. „Пад напорам татар на тэрыторыю былых радзімічаў і часткова смаленскіх крывічоў рушыла частка насельніцтва з чарнігаўскіх і северскіх земляў. Патомкі дрыгавічоў значна прасоўваюцца на поўнач і пачынаюць асіміляваць сабе паўднёвыя групы патомкаў крывічоў. У выніку гэтых зрухаў насельніцтва і ўзаемных уздзеянняў патомкаў смаленска-полацкіх крывічоў і радзімічаў паступова выпрацоўваюцца агульныя рысы паўночна-ўсходняга дыялекту. Пад уздзеяннем суседніх паўднёвых этнічных груп — патомкаў дрыгавічоў, часткова драўлян і северан пачынаюць складвацца рысы, характэрныя ў далейшым для беларускай мовы".[2])

У сярэдзіне XIV ст. Беларусь уваходзіла ў склад Вялікага княства Літоўскага, а з 1569 г., пасля Люблінскай уніі, знайшлася ў межах Рэчы Паспалітай. Аб'яднанне паўночна-ўсходняга і паўднёва-заходняга беларускіх дыялектаў у межах адной дзяржавы спрыяла выпрацоўцы агульнабеларускіх моўных рысаў. Нягледзячы на гэта сувязі земляў паўночна-ўсходняга беларускага дыялекту са Смаленшчынай увесь час існавалі. Дзяржаўная мяжа на ўсходзе даволі часта мянялася. Смаленскія землі то ўключаліся ў Вялікае княства Літоўскае, то выходзілі з яго. Некаторыя гарады (Полацк, Віцебск, Орша) з 1562-1563 г.г. знаходзіліся ў рускай дзяржаве. У канцы XVI — пачатку XVII ст.ст. беларускія сяляне масава ўцякалі ў Расію і на Украіну, а на тэрыторыю Беларусі, асабліва на Гомельшчыну і Віцебшчыну, прыбывалі ўцекачы з Маскоўскай Русі.

Змешванне патомкаў крывічоў і радзімічаў на тэрыторыі Беларусі стварыла ўмовы для выпрацоўкі рысаў паўночна-ўсходняга дыялекту, тэрытарыяльнае пашырэнне якога ў значнай меры адпавядае тэрыторыі раннефеадальных дзяржаў, створаных на базе старажытных аб'яднанняў полацкіх і часткова смаленскіх крывічоў і заходняй часткі радзімічаў. Развіццю агульных моўных асаблівасцей на гэтай тэрыторыі спрыяў і аднолькавы субстрат: у Верхнім Падняпроўі жылі ўсходнія балты, выходзячы за межы сучаснай Беларусі на ўсход і даходзячы да Прыпяці на поўдні. Гэтымі прычынамі тлумачыцца распаўсюджанне моўных рысаў паўночна-ўсходняга дыялекту беларускай мовы на ўсход за межы БССР.

Гаворкі паўночна-ўсходняга дыялекту беларускай мовы знаходзяцца ў цеснай сувязі з суседнімі гаворкамі паўднёвага дыялекту рускай мовы. Паўднёвабеларускаму дыялекту тыповы такія моўныя рысы паўночна-ўсходняга беларускага дыялекту, як: фрыкатыўнае вымаўленне *г*, аканне. Далёка на ўсход за дзяржаўную мяжу БССР выходзіць аканне, мяжа якога праходзіць на поўнач ад Невеля, Белага, на ўсход ад Вязьмы, Масальска, Арла, Ліпецка, Варонежа і канчатак *-ого* ў прыметніках і займенніках роднага склону адзіночнага ліку жаночага роду. Некаторыя беларускія моўныя з'явы пашыраны толькі ў заходняй дыялектнай зоне, якая ахоплівае заходнія часткі паўночнага, паўднёвага і сярэдняга дыялекту рускай мовы, нпр. займеннікі *тыя, тае, тые, ён, ены, яны*, мяжа ўжывання якіх праходзіць на ўсход ад Ржэва, Вязьмы, Масальска, Жыздры, Сеўска. На тэрыторыі заходняй групы паўднёвага дыялекту рускай мовы пашыраны такія моўныя рысы, якія галоўным чынам характэрны для гаворак беларускай мовы, напр. вымаўленне цвёрдага *р* адпаведна мяккага, вымаўленне *шч* адпаведна *щ*, вымаўленне мяккіх *ц, дз* адпаведна мяккіх *т, д*, ужыванне форм загаднага ладу дзеясловаў *бі, лі, пі*, слова *гурок* і г.д.

„На аснове пашырэння ізаглос рада з'яў у заходняй групе паўднёварускіх гаворак выдзяляюцца паўночная (прыблізна да Смаленска на поўдні) і паўднёвая часткі. Для апошняй характэрна некаторае пашырэнне арэалаў тых з'яў, якія з'яўляюцца беларускімі па сваёй асноўнай прыналежнасці і могуць служыць для размежавання гаворак рускай і беларускай моў".[3])

[1]) Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак пад рэд. Р. І. Аванесава, Мінск 1968, с. 220.
[2]) там жа, с. 221.
[3]) там жа, с. 219.

БАЧОК З ГРЫБАМІ

На паўтара кілаграма нятлустага бачку трэба ўзяць 50 г сушаных грыбоў (або 200 г свежых), 1 яйка, 2 цыбуліны, 10 г тлушчу, 2,5 шклянкі булёну, соль, перац па смаку.

Выняўшы з бачку косці, разрэзаць яго на два пласты, але не да канца. Пакінуць адзін край неразрэзаны, так, каб атрымалася нешта накшталт адкрытай кніжкі. З унутранай часткі бачку трэба вырэзаць частку мяса, (будзе выкарыстана для фаршу), пакідаючы сценкі таўшчынёю 1-1,5 см. Так падрыхтаваны бачок нацерці ад сярэдзіны соллю і перцам і адставіць на 10-15 мінут у халоднае месца. Унутраную частку бачку змазаць разбітым яйкам і напоўніць яе падрыхтаваным фаршам. Абодва пласты бачку злажыць, усё абвязаць шнурком, палажыць у змазаную тлушчам брытфану і пячы ў духоўцы каля паўтара гадзіны, палiваючы булёнам.

Падрыхтоўка фаршу. Выразаную частку мяса прапусціць праз мясарубку, дадаць абвараныя і дробна пасечаныя грыбы, падсмажаную на тлушчы цыбулю, соль, перац. Усё старанна перамяшаць.

Фаршыраваны бачок падаваць, парэзаны на порцыі, заліваючы яго працэджаным соусам, які атрымаўся пасля пячэння. Да яго падыходзіць бульба і вострая салата.

Гаспадыня

Дарагое Сэрцайка, парай, як жыць, што рабіць, бо я ўжо сама ва ўсім тэтым губляюся. Мы з мужам пажаніліся чатырнаццаць гадоў таму назад. За гэты час паспела ў нас нарадзіцца двое дзетак, з тым, што другі наш сынок быў глухі (у нас нязгоднасць групы Rh). Фактычна лекары мне не раілі мець больш дзяцей, казалі, што ў такой сітуацыі лепш больш не рызыкаваць і аднаго дзіцяці для мяне павінна хапіць. Але вось жа зарызыкавалі, і хлопчык нарадзіўся глухі. Цягалі мы яго па розных дактарах. Крыху хлопчык наш пачаў чуць, але ўсё роўна гэта не тое, што павінна быць.

Муж мой вельмі перажыў усё, што здарылася. Так, як я была да гэтага шчаслівай, то пасля гэтага свет як бы завязаўся для мяне. Колькі грошай павыдавалі на розных знахароў ды дактароў, а жыць жа трэба было! І вось мы з мужам вырашылі: усе едуць у гэту Амерыку на заробкі, няхай едзе і ён. Сябра, які выехаў туды раней, праслаў маймy мужу запрашэнне. І ён, доўга не надумваючыся, пайшоў у яго сляды. Першы год прысылаў мне грошы, дапамагаў як мог, каб хапіла і на лячэнне малодшага сына. Пасля стаў прысылаць штораз радзей, а яшчэ пазней спыніў усялякую дапамогу. Не пісаў, не адзываўся. Нешта мяне цюкнула, і я вырашыла напісаць таму-сяму ў Амерыку ды запытацца, што там здарылася з маім мужам. Высветлілася, што жыве ён з нейкай бабай, якая забараніла яму прысылаць грошы дахаты. Паводзіла сябе, быццам бы была яго жонкай, зрэшты, магла дыктаваць яму ўмовы, бо таксама была адсюль, але мела ўжо сваю кватэру і добрую працу, ды й мужу майму дапамагла ўладкавацца на работу. Я пісала мужу, прасіла яго, каб зразумеў маю сітуацыю, а ён маўчаў, як камень, пакінуўшы мяне адну з усёй нашай бядой. Так мінула пяць гадоў. І вось цяпер зусім нядаўна атрымала я ад яго ліст, у якім піша, які то ён нешчаслівы, хворы, выкінуты на брук. Я, не даючы веры ўжо яму, зноў напісала сваім знаёмым і запытала, як сапраўды маецца там справа. Высветлілася, што мой муж там сапраўды захварэў. І тады, калі стаў непрацаздольным, тая нібы-жонка сапраўды выкінула яго з хаты. Быў ужо ёй непатрэбны. І так бадзяецца ён па людзях, некаторыя з літасці яго прымаюць. Марыць цяпер толькі пра тое, каб вярнуцца дахаты, да сваёй жонкі і да сыночкаў. І я цяпер не ведаю, што мне рабіць: ці прыняць яго пасля ўсяго таго, што было, а мо проста застацца абыякавай у адносінах да яго, так як ён быў абыякавы праз доўгі час да лёсу майго і маіх дзяцей?..

Зіна

Зіна! Жаночае сэрца ніколі не можа быць такім абыякавым, як мужчынскае. Гэта мы ўжо праверылі на практыцы. Жанчыны патрапяць даравань намнога больш, чым мужчыны. Гэта мужчыны патрабуюць бязмежнай вернасці, адданасці, лаяльнасці і не даруюць найчасцей, калі жанчына сыходзіць з гэтай дарогі. Бабы ж, на жаль, пра ўсё такое забываюць намнога хутчэй. І прымаюць да сябе назадзблудзіўшага мужа, які некалькі гадоў ужо засмакаваў шчасця з іншай жанчынай. Зіна! Усё залежыць ад таго, якія пачуцці засталіся ў цябе да твайго мужа. Калі надта кахаеш — прымай, няхай прыязджае. Але думаю, што пасля ўсяго перажытага і ты сталася да яго абыякавай, дык няхай тады сам шукае выхаду са свайго становішча.

Сэрцайка

СОННІК

124

Шкарпэткі — прыемны шпацыр або экскурсія.

Шкатулка — добрая навіна; з ключом — адкрыеш таямніцу; адчыненая — здрадзяць тваю таямніцу; зачыненая — нязнойдзеная згуба.

Шкілет — блізкая смерць.

Шкло — небяспечная спекуляцыя; рэзаць — змены ў хаце.

Шклянкі — запрашэнне на ўрачыстасць; парожнія — непрыемны візіт; поўныя — удалае пасланніцтва; пабітыя — прыемнае здарэнне.

Школа — прыемная старасць; з дзецьмі — турботы; знаходзіцца ў ёй — непрыемнасці.

Школьныя лаўкі — увесь час вучыся.

Шлагбаум (шлябан) — пераадоленыя перашкоды.

Шланг — ты схільны да лёгкадумнага жыцця.

Шлафрок, халат — павелічэнне сям'і.

Шлейкі — цябе не пакіне весялосць.

Шлюб браць — шчаслівая будучыня.

Шлюбны пярсцёнак атрымаць — сямейнае шчасце; згубіць — турботы і згрызоты.

Шмалец — шчасце ў каханні; купляць — нядобразычлівая жанчына.

Шмараваць — цябе акружаюць падкупленыя людзі.

Шмаравідла — нагаворы, паклёпніцтвы.

Шнурок — самагубства; залаты — пашана; заблытаны — апынішся ў цяжкім становішчы.

Шопа — убоства.

Шоўк бачыць і ўжываць — карысць у інтарэсах; чырвоны — будзеш паранены; блакітны — грашовая страта.

Шоўкавую вопратку мець — дабрабыт.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Вучні чацвертага класа школы № 3 у Гайнаўцы са сваёй настаўніцай Вольгай Сянкевіч.
Фота Я. Чэрнякевіч

Пятро Рунец

СУР'ЁЗНАЯ РАЗМОВА

Грышка Сапун вучыцца не дужа старанна, таму і адзнакі ў дзённіку розныя.

Аднаго дня ён прыйшоў са школы, кінуў на канапу сумку і рашуча заявіў:

— Мама, у школу я больш не пайду!

— Чаму? — здзівілася мама.

— Я... не ўмею вучыцца. Пяцёрак мне не ставяць, а двоек сам не хачу. Навошта каб з мяне смяяліся, двоечнікам называлі...

Маці спахмурнела і задумалася: што сказаць сыну? Потым прысела на канапу, абняла Грышку і лагодна загаварыла:

— Ну што ж, дзіцятка, сядзі дома. Толькі чым жа ты будзеш займацца, калі мы з татам пойдзем на работу?

Грышка падумаў і адказаў:

— Пагуляю на вуліцы адзін. А калі прыйдуць са школы сябры, пабягу да іх...

Маці не дала яму дагаварыць:

— Ты думаеш, хлопцы будуць бегаць з табою па вуліцы? Ім жа трэба рыхтаваць урокі. А даведаюцца, чым ты заняты, будуць пальцам на цябе паказваць: „Во які! Замест таго, каб вучыцца, у цацкі гуляе...“

Грышку непрыемна было слухаць горкія словы, і ён аж закруціўся на канапе.

— Падумай сам, — працягвала маці, — усе дзеці ходзяць у школу, адзін ты сядзіш дома. хто на доктара потым вывучыцца, хто на настаўніка, хто на камбайнёра... А ты кім будзеш?

Грышка задумаўся. Сапраўды, кім ён будзе, калі вырасце? Як будзе жыць? Але тут яму ўспомнілася бабуля, і ён адразу павесялеў:

— Мама, а бабуля наша не вучылася, ніводнай літаркі не ведае, а жыве.

— Эх, сынок, гаворыш ты абы-што, — уздыхнула маці і з жалем дадала: — Бабуля, калі хочаш ведаць, вельмі хацела вучыцца, ды школ тады для бедных не было. Таму і засталася непісьменнай. Затое пазней вывучыла свайго сына, твайго бацьку, і ён цяпер корміць яе. А ці зможаш ты, невук, карміць нас, тату і мяне, калі састарымся?

Грышка скасавурыўся і глядзеў на маці так, быццам бачыў яе ўпершыню. Гэтак сур'ёзна з ім яшчэ не размаўлялі.

— Дык што мне рабіць, мама? — разгубіўся ён. — Двоек не хачу.

— У цябе, сынок, ёсць адна паганая хвароба — гультайства. Таму і атрымліваеш дрэнныя адзнакі. Вазьміся за вучобу, як Толя, сябрук твой, і ў цябе з'явяцца чацвёркі і пяцёркі!

Матчыны словы кранулі за жывое. Няўжо ён, Грышка Сапун, горшы за Толю? І, не сказаўшы ні слова, ён узяў сумку і пайшоў у другі пакой — рабіць урокі.

Барыс Крэкоцін

ДЗІЎНАЯ ХВАРОБА

Пасля званка замест настаўніцы ў клас увайшоў дырэктар і паведаміў:

— Дзеці, ваша настаўніца захварэла. Урок матэматыкі павяду я.

Пачуўшы гэта, Зіна збялела.

— Што з табою? — спытаў дырэктар.

— Раптам пачалі балець рукі і ногі... Адпусціце мяне дадому, — дрыжачым голасам прамовіла дзяўчынка.

— Добра, — згадзіўся дырэктар, — толькі ты спачатку рашы прыклады.

Зіна выйшла да дошкі і хуценька справілася з заданнем.

— Малайчына! — пахваліў яе дырэктар. — Цяпер можаш ісці дадому.

— А ў мяне ўжо нічога не баліць! — весела адказала Зіна.

— Тады сядай на месца, — усміхнуўся дырэктар і паставіў у журнал пяцёрку.

— Што гэта ў цябе за хвароба такая дзіўная? — спытаў на перапынку Шурык.

— Я і сама не ведаю, — паціснула плячыма Зіна.

Шурык задумаўся.

— Якіх толькі дзіўных хвароб на свеце не бывае! Вось каб і мне такую! Адразу б усе двойкі па матэматыцы прапалі!

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Сяргей Грахоўскі

УСЁ ПРА МАШУ

Не зраблю, відаць,
прамашку,
Расказаўшы ўсё пра Машку.

МОДНІЦА

Падарылі Машы
Жоўтыя камашы
І зялёныя калготкі,
Фартушок далі кароткі,
Сарафан у кветкі,
Сінія шкарпэткі.
З белай воўны рукавічкі.
Ёй звязалі дзве сястрычкі.
А каўнер з рудое ламы
Папрасіла Маша ў мамы
І ўгаварыла бабку,
Каб дала адзець ёй шапку.
Апранулася прыгожа
І... пайшла ў падарожжа.
Думала зайсці ў Дом мод.
Але Машы трэці год.

БУДЗІЛЬНІК

Машы надта ж па душы
„Добрай ночы, малышы“.
Як пачуе калыханку,
Дык засне/
і спіць да ранку.
Спіць і мама без клапот,
А ў кашы вуркоча кот,
Калыханку у паддашы
Галубы спяваюць Машы.
Сніцца Машы дзіўны сон:
Звоніць, звоніць тэлефон,
Запрашаюць Машу ў госці
Да Аленкі і да Косці.
Будзе смачны там абед,
Хоць ісці не блізкі свет.
Маша кажа: „Дзякуй вам,
Нельга ж адмаўляць сябрам“.
Раптам зноў пачуўся звон.
Гэта ўжо не тэлефон —
Звоніць на стале гадзіннік,
І не просты, а будзільнік:
Будзіць тату на завод.
У кашы вуркоча кот,
Фіззарадку робіць брат.
Машы час ісці ў дзетсад.

„ПІЯНІСТКА“

Просіць Маша несупынна,
Каб купілі піяніна.
— Хочаш музыцы вучыцца,
Музыкантам быць у нас?
— Не, на зэдліку круціцца, —
Кажа Маша у адказ.

ДВОЕ

Раніцай для Машы
Наварылі кашы,
Не ячменнай, таннае,
А найлепшай, маннае.
Сёння ў Машы выхадны.
Значыць, каша і бліны
Будуць на сняданне,
Калі Маша ўстане.
Маша любіць кашу,
Каша любіць Машу,
І ніхто ніколі іх
Не адолее ўдвaіх.

Пішуць школьнікі

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, „ЗОРКА"!

Піша да Цябе вучаніца VIII класа Крыся Садоўская са школы ў Ласінцы. Я хачу расказаць Табе, „Зорачка", пра пажарніцкі конкурс, які адбыўся ў Нарве 15 красавіка 1988 года.

З нашай школы на конкурс паехалі Раман Пашко, Януш Порац і я. Да конкурсу нас рыхтаваў дырэктар школы Яўген Абрамюк. Апрача нас удзельнічалі ў конкурсе прадстаўнікі школ у Трасцянцы, Нарве, Гародчыне і Іванках. Конкурс складаўся з двух этапаў — пісьменны і вусны. Спачатку адбыўся пісьменны этап, а за ім праз нейкі час — вусны. Змаганні нашы адбываліся ад 9 да 12 гадзіны.

Першае месца ў конкурсе заняў вучань нашай школы Раман Пашко, які паедзе на ваяводскі агляд. Другое месца заняў вучань з Гародчына, а трэцяе — з Нарвы.

Конкурс вёў пажарнік Сцяпан Паскробка.

Крыся

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Піша да Цябе вучань пятага класа са школы ў Барысаўцы. Напішу Табе аб нашай вёсцы і яе жыхарах.

Вёска называецца Галякова Шыя. У ёй сем дамоў. Жывуць тут у большасці людзі старэйшыя. Найстарэйшаму жыхару больш васьмідзесяці гадоў. Завуць яго Аляксандр Васілюк. Наймалодшаму жыхару сем месяцаў. Гэта Адам Васілюк. Каля маёй вёскі расце лес — Белавежская пушча. Справа ад лесу — шаша. А па абодвух баках яе — поле. Ёсць у нас таксама і лясная вартоўня. Ад нашай вёскі 1,5 кіламетра да Барысаўкі, 1 кіламетр да Васількова і два кіламетры да Рэпіскі.

У наступным пісьме я напішу легенду аб маёй вёсцы.

Андрэй Буйноўскі, 5 кл.,
Барысаўка

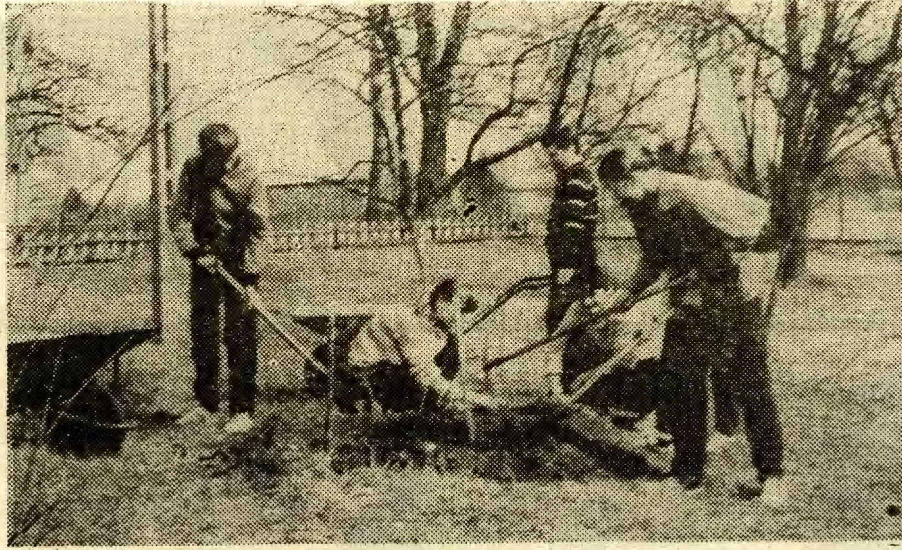

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Пішуць да Цябе вучні VI класа Пачатковай школы ў Дубічах-Царкоўных. Нашай настаўніцай беларускай мовы з'яўляецца Ірына Буйноўская. А ў аўторак (19.04.88) прыязджала да нас „Зорка". Мы вельмі ўзрадаваліся! Якраз наш клас рабіў парадкі на школьнай пляцоўцы. Потым мы садзілі кветкі. „Зорка" рабіла нам здымкі.

Мы ахвотна чытаем беларускія часопісы — „Ніву" з „Зоркай", „Вясёлку" і „Вожыка". Наш увесь клас вывучае беларускую мову. Мы хочам, каб „Зорка" часцей наведвала нас.

Сардэчна запрашаем Цябе, „Зорка"!

Вучні VI класа, Дубічы-Царкоўныя
Фота Я. Чэрнякевіч

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Хачу Табе апісаць аб сваіх назіраннях у лесе. Я жыву у Галяковай Шыі. Часта хаджу са сваім братам у лес. Вясною ў лесе прыгожа. Ужо прачнуліся з зімовага сну ўсе лясныя жыхары. Весела і прыгожа спяваюць птушкі. Зацвітаюць першыя веснавыя кветкі, якія так упрыгожваюць лес. Дрэвы апранаюцца зялёнымі лісточкамі. Я запрашаю ўсіх чытачоў „Зоркі" пайсці ў лес і падыхаць чыстым і свежым паветрам.

Анэта Буйноўская, 3 кл.,
школа ў Барысаўцы.

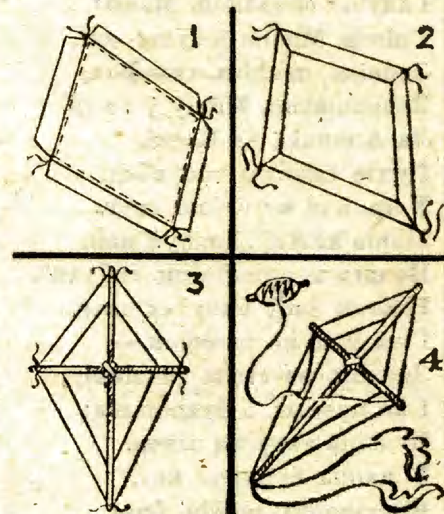

ЯК ЗРАБІЦЬ „ЗМЕЯ"?

Зрабіць яго можна з тонкай, але моцнай паперы. Спатрэбяцца яшчэ тоненькія драўляныя ліствачкі, доўгая вяроўка і рознакаляровыя палоскі паперы. Паперу трэба выразаць такой формы, як паказана на малюнку 1. Уздоўж пунктаванай лініі пакладзем доўтую моцную нітку так, каб яе канцы выходзілі за паперу. Краі паперы склейваем (мал. 2). Пакладзеныя накрыж драўляныя ліствачкі прыклейваем да паперы, канцы нітак звязваем (мал. 3). Да ліствачак прывязваем доўгую вяроўку, за якую будзем трымаць „змея" (мал. 4).

Потым прыклейваем рознакаляровы хвост з папяровых палосак або вузенькіх стужачак і малюем што-небудзь: арнамент, кветачку, матылёк. Цяпер наш „змей" ужо адрозніваецца ад іншых.

Рабіць „змея" можна рознай формы.

Цяпер пачынайце спаборніцтвы: чый „змей" узнімецца вышэй, той і перамог! Памятайце! „Змей" — гэта незвычайная цацка. Калісьці ён падказаў чалавеку ідэю стварэння самалёта. Ды і сам „змей", калі добра падумаць, таксама ў нейкай ступені гэта лятальны апарат, толькі самы просты.

Найлепш „змей" лётае ў пагодны дзень з невялікім ветрам.

ЗАГАДКІ

Марыя Баравік

Скажы на вушка,
Якая птушка
Маленькага росту,
Рыжахвостая,
З пер'я — не залатая,
А песня — у душу залятае!

* ✻ *

А гэтай хапае лета
На два гняздзечкі
дзетак.
Спрыту не надзівіцца —
У лісцейку мітусіцца.
Якая гэта птушка,
Птушка-вяртушка,
Шчырая працаўніца?..

Валянціна Чэрнікава

Круглы,
З ружовым бокам,
Сонцам наліты, сокам —
На галінцы вісіць,
Ад ветру калыхаецца.
Як ён называецца?

Адгадкі: Салавей. Сініца. Яблык.

Вясёлы куточак

* ✻ *

Мішка скардзіцца лекару, што ў яго баліць правая нага.

— Гэта таму, што ты шмат бегаў, — кажа лекар.

— Не можа быць. Чаму ж у мяне тады левая не баліць?

* ✻ *

— Скажы, тата, ці праўда, што Зямля круціцца вакол Сонца?

— Праўда, Галя.

— А калі няма Сонца?

* ✻ *

— Што неабходна чалавеку для жыцця? — спытала настаўніца.

— Сонца, паветра, вада... і тэлевізар, — адказала Аня.

* ✻ *

— Юрачка, ты ж усю раніцу плакаў, што жывот баліць, а цяпер сабраўся на рэчку купацца!

— Не хвалюйся, мама, я буду плаваць на спіне.

* ✻ *

— Паўлік, чаму ты не мыешся старанней? Кожны ж бачыць, што ты еў на снеданне.

— А што я еў?

— Яешню.

— А не, яешню я еў учора на вячэру.

* ✻ *

— Тата, настаўнік казаў, каб ты больш не памагаў мне рабіць урокі.

— Чаму?

— Бо яму хопіць тых памылак, што я нараблю.

Пазнаёмімся

* ✻ *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 4, к. 2, кв. 51. Руслан Кірэеў. 2 клас.

* ✻ *

Крыстына Кардаш, вуч. 7 класа, в. Навасады 26, пошта 16-054 Ялоўка, Беластоцкае ваяводства.

* ✻ *

СССР, 344065, г. Ростов-на-Дону, ул. Киргизская, 9/2, кв. 125. Гайворонской Тане. 15 год.

* ✻ *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае, вул. Няміра, 21. Жамойціна Таня. Дзяўчынка вучыцца ў шостым класе і вельмі чакае ад дзяцей пісем.

* ✻ *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае, вул. Савецкая, 4. Малец Таня Таня прыгожа спявае і грае на гітары.

* ✻ *

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Театральная 38/2. Шаталов Коля. 4 клас.

* ✻ *

СССР, Тульская обл., Узловский район, с. Смородино, д. 178. Улановой Лене. 8 клас.

* ✻ *

СССР, 420073, г. Казань, ул. Гвардзейская, 48/2, кв. 6/5. Сысоева Лена. 6 клас.

* ✻ *

СССР, 163019, г. Архангельск-19, ул. Приморская 5, кв. 8. Никитенко Лена. 16 год. Вучыцца ў прафесіянальнай кравецкай школе.

* ✻ *

СССР, 163019, г. Архангельск-19, ул. Приморская, 9, кв. 6. Бобина Марина. 6 клас.

* ✻ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Лермантава, 45, кв. 18. Оля Трачынская. 3 клас.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

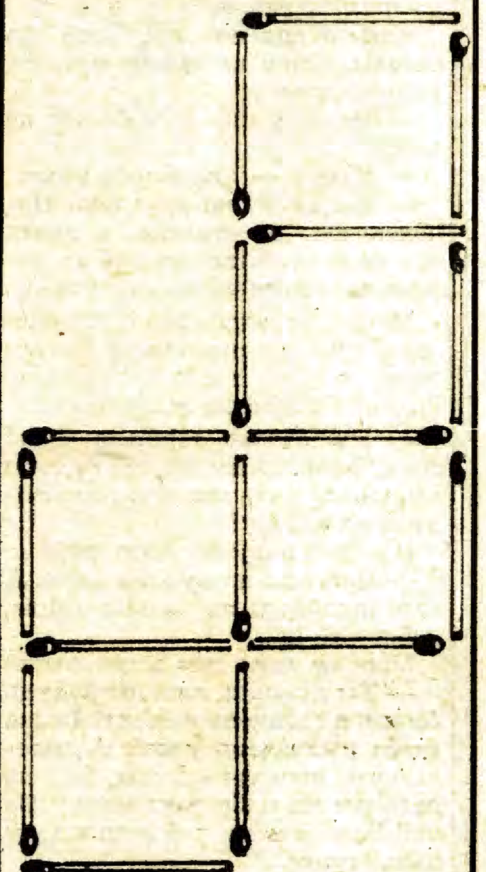

З пяці зрабі чатыры. Пакладзі перад сабою пяць квадратаў з запалак, як паказана на малюнку. Цяпер перакладзі дзве запалкі так, каб засталося толькі чатыры квадраты. Але нельга забраць ані адной запалкі!

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok. ul. Wesołowskiego 1 „Зорка".

Piątek 13 V — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Wokół nas, kl. I—III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Pies Kantor w akcji" (5 — ostatni) — film węg. 11.10 Domator. 11.50 Antena. 12.00 J. pol. kl. VIII. 13.30 TTR — s. II Prod. rośl. 15.15 W szkole i w domu. 15.35 NURT. 16.05 Pr. dnia. 16.10 DT — Wiad. 16.15 Studio Sport — 41 Wyścig Pokoju. 17.15 Teleexpress. 17.30 Rambit. 17.55 Mieszkać. 18.15 Kogo wybrać — pr. publ. 18.30 Ściśle jawne. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Czas dojrzewania" — film fab. prod. pol. 21.50 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.00 Czas — mag. publ. 22.40 DT.

Sobota 14 V — 7.25 TTR — s. IV Fiz. 7.55 TTR — s. IV Prod. rośl. 8.25 Tydzień na działce. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film z serii „Szagma albo zaginione światy" (12). 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.20 Magazyn lotniczy. 11.50 Bariery. 12.20 „Wędrówki dalekie i bliskie" — film dok. prod. ang. 13.20 Koncert życzeń dla honor. krwiodawców. 13.50 Na krawędzi słowa. 14.10 Los. D. Lotka. 14.20 Pr. sobotni. 14.25 Antologia dramatu powszechnego: W. Bauer — „Tylko martwy kolega jest dobrym kolegą". 15.45 Studio Sport — 41 Wyścig Pokoju. 16.45 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 17.15 Teleexpress. 17.30 Plebiscyt Piosenki — Opole '88. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Konkurs Piosenki Eurowizji 88. 23.00 Tydzień w polityce. 23.10 Kronika Wyścigu Pokoju. 23.20 Pr. niedzielny. 23.25 „Literatura i eros": „Hekate" — film fab. prod. franc.

Niedziela 15 V — 7.05 Pr. dnia. 7.10 Alarm przeciwpożarowy trwa. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. na niedzielę. 9.00 Teleranek. 10.00 Kino Teleranka: „Goście" (11). 10.30 DT. 10.35 „Osobliwości przyrody" — „Mała panda" — film przyr. prod. jap. 11.05 Siedem anten. 11.35 Kraj za miastem. 12.00 Wielcy nieznani — Witold Zglenicki. 13.00 Teatr dla dzieci: W. Oklek — „Najsmutniejszy clown świata". 14.00 Koncert Życzeń. 14.45 Prezydenci. 15.15 W starym kinie: „Listy Kazimierza Junoszy Stępowskiego do Mary". 16.15 Smak życia. 17.00 Studio Sport — 41 Wyścig Pokoju. 17.15 Teleexpress. 18.00 Marek Sierocki zaprasza. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 20.55 Kronika Wyścigu Pokoju. 21.35 Jutro, pojutrze, za tydzień. 21.40 Siedem dni na świecie. 21.50 Gwiazdy radz. estrady — pr. rozr 22.30 Lekcja Poloneza. 23.20. DT.

Poniedziałek 16 V — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.35 NURT. 16.05 Pr. dnia. 16.10 DT — Wiad. 16.15 Studio Sport — 41 Wyścig Pokoju. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Herenstraat 10" — „Fatalna decyzja" — serial holend. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.20 Człowiek dla człowieka — mag. PCK. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Zygmunt Krasiński — „Nie-Boska komedia". 22.05 Kronika Wyścigu Pokoju. 22.20 Tel. film dok. „Duet". 22.50 DT. 23.15 J. niem.

Wtorek 17 V — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Reforma gosp. 10.25 „Przychodnia na prowincji" — serial ang. 11.15 Domator. 11.45 Encyklopedia Zakopiańska. 12.00 Geogr. kl. VI. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 16.20 Pr. dnia. 16.25 DT — Wiad. 16.30 Studio Sport — 41 Wyścig Pokoju. 17.30 Teleexpress. 17.40 Szansa. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lex. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przychodnia na prowincji" — serial ang. 20.55 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.10 Kronika Wyścigu Pokoju. 21.20 Tel. film dok. „Ballada o Lampart Dorocie". 22.10 Spory. 22.40 DT. 23.05 J. ang.

Środa 18 V — 8.10 Religioznawstwo. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Wyspa wiatrów" — film radz. 11.35 Domator. 12.00 Biologia z higieną, kl. VII. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.10 NURT. 15.40 Pr. dnia. 15.45 DT — Wiadomości. 15.50 Los. Ex. i Super Lotka. 16.00 41 Wyścig Pokoju. 17.00 Rzemieślnicy. 17.15 Teleexpress. 17.30 Tik-Tak. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 Gra o milion. 19.30 Dziennik. 20.00 Finał Pucharu Anglii w piłce nożnej. 22.00 Klub Międzynarodowy. 22.40 DT. 23.05 J. ros.

Czwartek 19 V — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT — Wiad. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Doktorek" — serial franc. 11.15 Domator. 11.45 Kalendarz hist. 12.50 J. pol. kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 16.15 Pr. dnia. 16.20 DT. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie" — serial franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Monte Cassino" — wojsk. pr. dok. 17.55 Telespotkania. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz — mag. gosp. 19.30 Dziennik. 20.00 „Doktorek" — serial franc. 21.00 Pegaz. 22.10 Czym żyje świat. 22.40 DT. 23.05 J. franc.

Bielsk Podl. Krokodyl Dundee — austral. 19. Ginger i Fred — wł. 20—22.

Czeremcha Recepta na życie — czes. 18. Tanie pieniądze — pol. 21—22.

Czyże Plum-bum czyli niebezpieczna gra — radz. 18—22.

Hajnówka Chrzciny — czes. 16—18. Czułe słówka — USA 19—21. Samosąd — bułg. 22.

Michałowo Czarna wdowa — USA 17—22.

Milejczyce Pięciu w ciemności — czes. 18—22.

Orla Między ustami a brzegiem pucharu — pol. 18—22.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы. імяніны		Сонца усх.-зах	Месяц усх.-зах.
нядзеля	15	2	**Яна, Зоф'і**	**Барыса, Глеба**	3.41-19.25	2.54-19.30
панядзелак	16	3	Андрэя, Венчыслава	Цімафея, Феадосія	3.39-19.26	3.16-20.54
аўторак	17	4	Брунона, Веранікі	Пелагеі, Сільвана	3.38-19.28	3.48-22.08
серада	18	5	Аляксандры, Эрыка	Адрыяна, Ірыны	3.36-19.29	4.33-23.05
чацвер	19	6	Мікалая, Пятра	*Вазнясенне*	3.35-19.31	5.33-23.45
пятніца	20	7	Базыля, Бернардзіна	Акакія, Ніла	3.33-19.32	6.43- —
субота	21	8	Тыматэуша, Віктара	Іаана, Арсенія	3.32-19.34	7.58-0.12

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзяць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1610.	Сяргей Германюк (Доўгі Брод)	—	1200 зл.
1611.	Мікалай Германюк (Варшава)	—	1000 зл.
1612.	Аляксандр Іваноўскі (Беласток)	—	1200 зл.
1613.	Мастацкі калектыў у Беластоку (з канцэрта ў Нарве)	—	10.000 зл.
1614.	Самаўправа в. Міклашэва	—	5000 зл.
1615.	Марыя Паўлючук (Беласток)	—	1200 зл.
1616.	Міраслава Кісель (Гайнаўка)	—	500 зл.
1617.	Сільвестр Галёнка (Старое Беразова)	—	1000 зл.
1618.	Кааператыўны банк у Кляшчэлях	—	2500 зл.
1619.	Узносы сялян у Гайнаўскім кааператыўным банку (Аддзел у Чыжах)	—	3500 зл.
1620.	Віктар Мартыненка (Мінск)	—	784 зл.
1621.	Мікалай Панфілюк (Дубічы-Царк.)	—	1000 зл.
1622.	Аляксандр Садоўскі (Нарва)	—	2000 зл.
1623.	Пярвічная партарганізацыя пры Гайнаўскім прадпрыемстве драўніннай прамысловасці — Аддзяленне мэблі	—	6000 зл.
1624.	Уладзімір Плева (Альховая Кладка)	—	3000 зл.
1625.	Юрый Гаўрылюк (Гайнаўка)	—	5000 зл.
1626.	Іван Буднік (Чыжыкі)	—	500 зл.
1627.	Уладзімір Нічыпарук (Чыжыкі)	—	500 зл.
1628.	Уладзімір Кіцаль (Чыжыкі)	—	300 зл.
1629.	Іван Ляўчук (Чыжыкі)	—	500 зл.
1630.	Уладзімір Асіпюк (Чыжыкі)	—	1200 зл.
1631.	Іван Пракапюк (Чыжыкі)	—	1200 зл.
1632.	Іван Лаўрыновіч (Чыжыкі)	—	1200 зл.
1633.	Нікіфар Бурачык (Чыжыкі)	—	1200 зл.
1634.	Гайнаўская гарадская ўправа	—	6.000.000 зл.
1635.	Пачатковая школа ў Шымках	—	10.000 зл.
1636.	Іван Врублеўскі (Пілікі)	—	1000 зл.
1637.	Сяргей Карніловіч (ЗША)	—	7000 зл.
1638.	ОСП у Трасцянцы	—	2600 зл.
1639.	Галіна Зюзя (Варшава)	—	1040 зл.
1640.	Віктар Ціханаў, мастак (Мінск)	—	3000 зл.
1641.	Комплекс прафесійных школ у Гайнаўцы, кл. Іа	—	1200 зл.
1642.	—„— кл. Іб	—	2000 зл.
1643.	—„— кл. Ів	—	1000 зл.
1644.	—„— кл. Івб	—	2700 зл.
1645.	—„— кл. ІІа	—	2200 зл.
1646.	—„— кл. ІІб	—	1800 зл.
1647.	—„— кл. ІІц	—	600 зл.
1648.	—„— кл. ІІд	—	2800 зл.
1649.	—„— кл. ІІв	—	2500 зл.
1650.	—„— кл. ІІвб	—	2200 зл.
1651.	—„— кл. Ід	—	3000 зл.
1652.	—„— кл. ІІІа	—	2200 зл.
1653.	—„— кл. ІІІц	—	2800 зл.
1654.	—„— кл. ІІІд	—	2300 зл.
1655.	—„— кл. ІІІв	—	2100 зл.
1656.	—„— кл. ІІІвб	—	2100 зл.
1657.	—„— кл. І ТД	—	3200 зл.
1658.	—„— кл. ІІ ТД	—	2900 зл.
1659.	—„— кл. ІІІ ТД	—	2300 зл.
1660.	—„— кл. ІV ТД	—	2500 зл.
1661.	—„— кл. V ТД	—	2300 зл.
1662.	—„— кл. І ТМ	—	3000 зл.
1663.	—„— кл. ІІ ТМ	—	3100 зл.
1664.	—„— кл. ІІІ ТМ	—	1700 зл.
1665.	—„— кл. ІV ТМ	—	2300 зл.
1666.	Вучнёўскі кааператыў „Жаваранак" пры Комплексе прафесійных школ у Гайнаўцы	—	1000 зл.
1667.	Мікалай Еўдасюк (Гайнаўка)	—	1000 зл.
1668.	Мікалай Нікалаюк (Гайнаўка)	—	500 зл.
1669.	Надзея Шчука (Гайнаўка)	—	500 зл.
1670.	Уладзімір Сідорскі (Гайнаўка)	—	500 зл.
1671.	Працаўнікі Комплекса прафесійных школ у Гайнаўцы	—	8800 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Дружба не толькі на словах ● Інжынер, рамеснік, радны ● Амерыка, якая ты? ● Як сыр — не закуска, так ліцьвін — не чалавек ● Гэй, „Рокаш", напярад! ● Помнікі культуры: могільнікавая царква ў Паўлах ● Сабатажнік ● Хата, у якую хочацца заглянуць ● Час усяму суддзя ● Калі прыходзіць арганізатар ● Сардэчныя тайны ● „Зорка" ● Соннік ● Кухня ● Гумар.

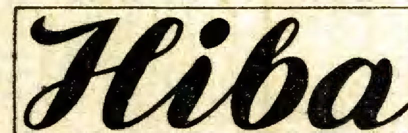

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 766/88 r. Nakład 4.700 egz. E-3.

ГРОЗНЫ ЗВЕР

Па лесе пракаціўся грозны крык;
Такі прарэзлівы, што Дзік
Ад страху разгубіўся
І ў зараснік лясны зашыўся,
А Лось ажно прысеў.
„Напэўна, — кажа, — Леў!“
„Пра Льва мы тут яшчэ нічогачкі
не чулі, —
Усклікнулі Касулі. —
Калі ж ён завітаць да нас паспеў?“
А крык ізноў пачуўся.
І жах абняў жывое ўсё наўкол.
Даў лататы Казёл,
Тхарок падціснуў хвост, прыгнуўся,
Ад страху аж калоціцца Янот.
І толькі мудры Кот:
„Чаго вы, — запытаў, —
шалееце ў трывозе?
Ну хто ж не ведае, што так
Крычыць адзін Ішак?
Ды вунь жа, вунь ідзе ён па дарозе!
Ну што, убачылі цяпер,
Што гэта не якісьці грозны звер,
А дурань голас уздымае?“

Не думайце, што я хачу каго вучыць,
Я толькі адзначаю,
Што той, хто розум мае,
Ніколі грозна не крычыць.
Ён проста размаўляе.

Уладзімір Корбан

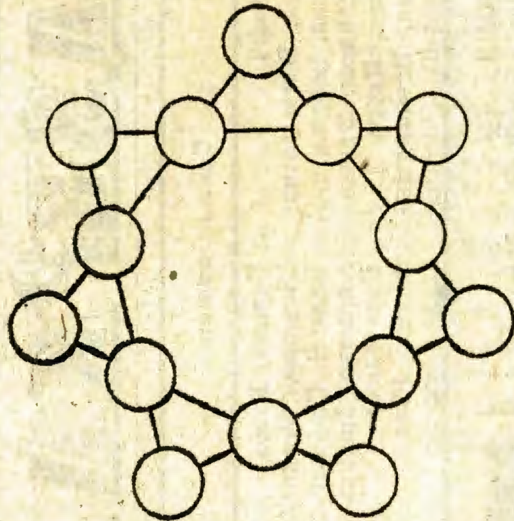

Як размясціць на палях фігуры цыфры ад 1 да 14, каб сума чатырох цыфраў на кожныя з сямі бакоў дала вынік 30?

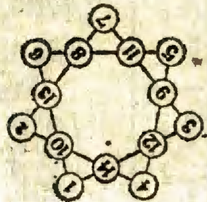

Адказ: малюнак.

НІЎКА

ПРАДБАЧЛІВЫ

— Дайце мне хутчэй прачытаць што-небудзь пра рыбалку!

— А што так тэрмінова спатрэбілася?

— Нам прызначылі новага начальніка, а ён, кажуць, заядлы рыбак...

НІЧОГА

Кастусь сядзіць на лаўцы і крэхча ад болю.

— Што з табою, Кастусь? — пытае яго сусед.

— На цвіку сяджу.

— Дык перасядзь на іншае месца!

— Ды нічога... Хутка прывыкну.

ГУМАР З БАРАДОЮ

НА ЛЕКЦЫІ ФІЗІКІ

Настаўнік: — Кудуніч, дай прыклад выпуклага люстра.

Вучань: — Ваша лысіна, пане настаўнік.

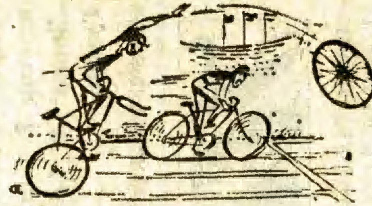

Фініш!

Бачыць не магу несправядлівасць, таму і закрываю вочы.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Аднойчы ноччу над Лонданам узнялася страшная бура. Маленькі Джоні ў страху прачнуўся і прыбег да бацькі:

— Тата! Чаму ў небе так грукае?

— Ведаеш, сынок, калі хто-небудзь хлусіць вельмі ўжо бессаромна, неба гневаецца і абрушвае на зямлю гром.

— Дык жа цяпер ноч, і ўсе людзі даўно спяць!

— Яно так, але якраз у гэты час у друкарнях звычайна друкуюць „Дэйлі экспрэс“.

*

На срэбным вяселлі муж сарамліва гаворыць жонцы:

— Ці ведаеш, мілая, што наш шлюб, па сутнасці, вынік памылкі?

— Што ты хочаш сказаць? — не зразумела жонка.

— Справа ў тым, што ў той далёкі дзень я махнуў рукою не табе, а праязджаючаму міма таксісту. Спынілася ты.

*

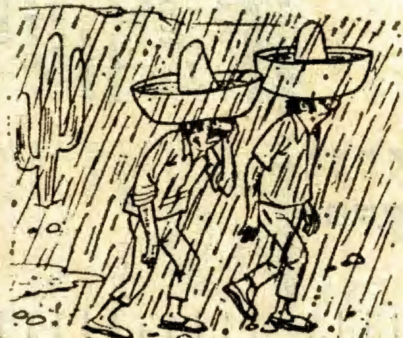

— Ты ведаеш, Педра, кожны раз у час дажджу я адчуваю цяжкасць у галаве.

З „Весніка Задрыпоніі“

ДЫЯГНАЗ ПА ТЭЛЕФОНЕ

ставіць новая электронная прыстаўка, падключаная да ачуцінаўскай палікінікі. Дастаткова набраць нумар тэлефона, паведаміць свае скаргі, як вы пачуеце: „Напэўна, вы нешта не тое з'елі, прыміце слабіцельнае, калі не дапаможа — прыходзьце ў паліклініку!“

ДЫЛЕМА ДАЦЭНТОВІЧА

Калі чалавек гаворыць тое, што думае — ці думае ён?

— Я чуў, што вам патрэбны малады, энергічны кіраўнік.

З суседскага агародчыка

ХУХРЫ-МУХРЫ

Там, дзе гнуткая лаза
Туліцца да гаю,
Хлопец дзеўчыне сказаў:
„Я цябе кахаю“.
А яна ў адказ: „Дзівак,
Як жа ўлопаўся
Ты так?
Ну, калі ў цябе любоў,
Возьмем пашпарцішкі,
Прашвырнёмся мы з табой
Заўтра да загсішкі.
З намі там — хухры-мухры —
Пагамоняць, значыць...
А праз месяц — не гарыць —
Штэмпель прысабачаць.
Продкам выдзелім пакой,
Кайшанём на моры...“
— Дарагая, на якой
Мове ты гаворыш?
— А ты мне не залівай
Правіл пунктуацыі,
Не такое шчэ пачуеш
Пасля рэгістрацыі!

Паўлю Глазавы

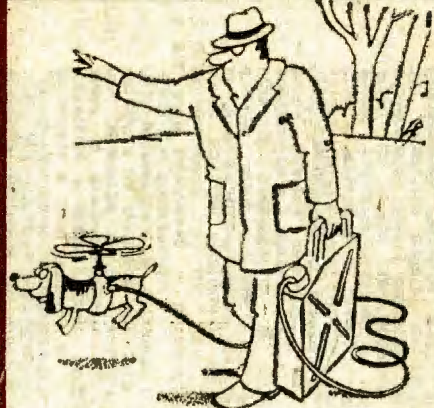

КУРЁЗЫ

БРЫЛЬЯНТАВЫ АШЫЙНІК

На гэты раз рэкламаваць брыльянтавыя каралі коштам 20 тысяч долараў было даручана... сабаку па клічцы Пэдзінгтон. Аднак пакуль тэхнікі студыі ў Кальверсіці, штат Каліфорнія, рыхтаваліся да здымкаў прызначанага для паказу па тэлебачанню кінароліка, Пэдзінгтон непрыкметна выслізнуў з памяшкання. Праз пяць гадзін сабаку, які бегаў з брыльянтавым „ашыйнікам“, выявілі на вуліцы члены мясцовага грамадства па ахове жывёл. Што датычыць кіраўніка рэкламнага агенцтва, які здымаў кіналік, то ён, па словах газеты „Інтэрнэшнл геральд трыбюн“, пастарэў адразу на 10 гадоў.

КАРОВА — „КАРЛІК“

13 год працавалі мексіканскія вучоныя над вывядзеннем самай маленькай у свеце каровы, рост якой не перавышае 61 сантыметр. Атрыманая асобіна, на думку яе стваральнікаў, стане роданачальніцай новай пароды жывёлы — карлікавых кароў. Іх прадуктыўнасць — 4-5 літраў малака ў дзень. На тым жа гектары зямлі, дзе звычайна пасецца адна „вялікая“ карова, цалкам могуць суіснаваць восем маленькіх, піша парыжскі журнал „Вандрэдзі-самдзі-дзіманш“.

Хто не працуе, той, як прапіла, п'е.